

**ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА
ОПШТИНЕ СТАНАРИ
ЗА ПЕРИОД 2022-2026. ГОДИНЕ**

Март 2022. године, Станари

САДРЖАЈ

1. ЦИЉ ДОКУМЕНТА.....	3
2. ОПШТИ УВОД.....	5
2.1. О ОПШТИНИ СТАНАРИ.....	5
2.2. ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ СТАНАРИ.....	7
2.3. ОПШТИНСКА АДМИНИСТРАЦИЈА – СТРУКТУРА И ОВЛАШЋЕЊА.....	7
3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ.....	9
3.1. ПРАВНИ ОКВИР.....	9
3.2. МЕЂУНАРОДНА ДОКУМЕНТА.....	11
3.3. КЉУЧНИ ПРИНЦИПИ.....	14
4. КОРАЦИ У ИЗРАДИ ДОКУМЕНТА.....	16
5. АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА.....	18
5.1. ОПШТИ ПОДАЦИ.....	18
5.2. АНАЛИЗА ПОДАТАКА ИЗ РЕАЛИЗОВАНОГ ИСТРАЖИВАЊА.....	20
5.3. ПОСТОЈЕЋЕ МЈЕРЕ/АКТИВНОСТИ ЗА МЛАДЕ.....	25
5.4. SWOT АНАЛИЗА – ПРЕСЈЕК СТАЊА.....	27
6. КЉУЧНИ АКТЕРИ У СПРОВОЂЕЊУ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ.....	29
7. ВИЗИЈА И МИСИЈА.....	30
8. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ.....	30
8.1. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ.....	30
9. ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТА.....	44
10. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА.....	50
11. ЗАКЉУЧАК.....	53
	56
	59
	60
	63
АНЕКС 5 – Анализа ресурса.....	64

1. ЦИЉ ДОКУМЕНТА

Бројни изазови са којима се суочавају млади људи у региону, па и на територији читаве Европе, у пријетходне двије године додатно су појачани проблемима које је на глобалном нивоу изазвала неповољна епидемиолошка ситуација усљед КОВИД-19 пандемије, а који су се одразили на све сфере живота, од здравствене до социјалне и економске. Посебно снажно утицали су на младе, суочавајући их са новим изазовима у различитим областима, од физичког и менталног здравља, до наставка школовања, уласка на тржиште рада, склапања познанстава, ограничене мобилности и могућности упознавања других земаља и култура.

Млади су из солидарности прихватили и подржали сва постојећа ограничења и сада је вријеме да им се омогуће даљи развој и напредак - заједнички је став двије најрелевантније европске структуре које у свом портфолију имају младе, Европског парламента са једне и Савјета Европе са друге стране. Стога и не чуди што је 2022. година проглашена Европском годином младих, те што је покренута омладинска кампања за ревитализацију демократије, како би се глас младих људи ојачао и успоставило ново повјерење између младих и релевантних институција, од локалног до међународног нивоа.

Општина Станари свјесна је да одговорна локална заједница и сама мора да иде у корак са принципима развоја, дајући свој допринос приближавању европским вриједностима и правцима дјеловања. Додатно, свјесна је да су локални изазови за младе и већи, када пријетходно наведеним додамо оне који се односе на миграцију младих из мање ка већим срединама, као и недостатак адекватних прилика и садржаја за даље образовање, запошљавање, слободно вријеме, бављење културним или спортско-рекреативним садржајима.

Препознајући значај улагања у младе као покретачку снагу друштва и сматрајући да у будућности има шта да понуди младима за останак и квалитетан живот у локалној заједници, општина Станари иницирала је израду средњорочног, петогодишњег стратешког документа који би у фокус ставио младе, њихове потребе и приоритете у друштвеној заједници, као и могућности за унапређење положаја младих на локалном нивоу – Омладинску политику општине Станари.

Политику развоја општина Станари започела је стварањем подстицајног окружења за довођење инвеститора и даље улагање у развој привреде, инфраструктуре и других области од директног значаја за економски живот заједнице. Донијета су важна акта, прописи и мјере усмјерени ка стварању повољног тла за даљи економски развој, и сада је прави тренутак да се тај процес додатно ојача доношењем документа који у средиште ставља младе, као значајни ресурс иновација и напретка.

С тим у вези, потреба за израдом стратешког оквира за младе јасно је исказана и у Интегрисаној стратегији локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године, у којој се наводи да не постоје детаљне анализе процјенеположаја младих, те посљедично ни одговарајуће мјере којима би се пружила подршка младима у различитим областима од директног интереса (социјална подршка, здравствена заштита младих, учешће у јавном и културном животу заједнице и сл.).

Такође, како општина Станари тежи да у будућности стекне статус “паметне заједнице”, вјерујући да је један од циљева развоја и унапређење конкурентности на међународној сцени, има развијену свјест о томе да “само оне заједнице које успију да развију економију, привуку инвестиције, задрже квалитетне и талентоване људске ресурсе, могу да остваре одрживи развој и постепено израсту у “паметне заједнице”. Посљедично, развој локалне политике за младе неопходни је елемент локалног стратешког оквира за даљи развој заједнице.

Свјесна свог потенцијала за даљи развој и могућности које се додатно нуде кроз процес евроинтеграција и међународну сарадњу уопште, Општина Станари има за циљ да израда стратешког документа буде само први корак у низу ка развоју и спровођењу квалитетних активности за младе, уз пуно укључивање свих друштвених актера од значаја и поштовање принципа “са младима за младе”, додатно подстичући активистички дух младих у заједници, али и оснажујући везе са свим оним структурама које се баве младима.

Циљ документа „Омладинска политика општине Станари“ је да анализира тренутно стање у области младих, као изазове и развојне потенцијале Општине који се могу реализовати кроз ову област; фокусира даље дјеловање различитих актера према заједнички дефинисаним приоритетима у области младих; понуди конкретне смјернице за унапређење положаја младих у локалној заједници, уједно се бавећи мјерама за јачање капацитета свих оних који раде са младима – ријечју, да створи предуслове за развој кохерентне свеобухватне политике за младе у чијем су фокусу млади становници општине Станари узроста 16 до 30 година.

„Омладинска политика општине Станари“ представља кључни механизам остваривања, координације и унапређења општинске политике за младе, којим се ствара подржавајућа средина у којој се иницијативе младих подстичу и охрабрују, паралелно оснажујући младе за учешће у свим друштвеним процесима од значаја према сопственом избору и афинитетима. Уједно, треба да мотивише и друге секторске политике да у домену свог дјеловања препознају младе и њихове потребе и потенцијале. Као такав, документ на нивоу заједнице треба да подстакне партнерски однос и понуди платформу за дјеловање у области младих на локалном нивоу.

Осим што садржи анализу стања и потенцијалне смјернице за даље поступање, документ иде и корак даље у настојању да отвори и оснажи општинске структуре за друге изворе финансирања различитих програма и активности који се тичу младих. На тај начин Општина показује друштвено одговорно пословање према средствима са локалног и републичког нивоа, користећи друге доступне могућности да својим проактивним дјеловањем утиче на квантитет и квалитет реализованих активности за младе. Документ стога у једном свом сегменту упућује и на потенцијалне партнере и изворе финансирања у области међународне сарадње, са интенцијом да различити локални актери сагледају улогу и значај међународне сарадње, као и своје мјесто у свим процесима који се одигравају у овој области.

Документ „Омладинска политика општине Станари“ вођен је мотом „Млади за будућност Станара“ и његову израду обиљежили су отвореност општинске власти да потребе младих уврсти у локалне приоритете, учешће младих у свим процесима у вези са израдом стратешког оквира за младе, међусекторски приступ и сарадња. Процес израде постављен је тако да подстакне „осјећај власништва над процесом“ међу свим актерима који ће учествовати у његовој примјени, те се надамо да ће се директно рефлектовати и у ефектима и квалитету остварених резултата.

2. ОПШТИ УВОД

2.1. О ОПШТИНИ СТАНАРИ

Општина Станари налази се у сјевероисточном дијелу Републике Српске, Босне и Херцеговине и граничи се са градом Добојем, те општинама Дервента, Прњавор, Теслић и Тешањ. Станаре карактерише претежно низинско-брежуљкаста конфигурација терена са најнижом надморском висином од 138м (Брестово) и највишом надморском висином од 343м (Радња Доња).

Станари су до 1960. године били самостална општина у чији су састав, поред данашњих 13 насеља, улазила и насеља Тисовац и Љескове воде, те насеља Поповићи и Кулаши. Процесом централизације који је спроводила Социјалистичка Република Босна и Херцеговина, 31. децембра 1959. године Станари губе статус општине и 13 насеља тадашње општине Станари припајају се општини Добој, а 2 насеља општини Прњавор. Ипак, након неколико нереализованих иницијатива за враћање статуса општине, посланици Народне скупштине Републике Српске су 9. септембра 2014. године једногласном одлуком усвојили Закон о формирању општине Станари, чиме је ова заједница повратила статус који је имала до 1960. године. Територијалну цјелину општине Станари данас чини 13 мјесних заједница које су припадале општини Добој.

Иако је 53% од укупне површине општине Станари под шумама, а око 39% површине представља пољопривредно земљиште, Станари су познати по руднику лигнита и по термоелектрани, чији је први капитални ремонт успјешно завршен крајем октобра 2021. године. Рудник и термоелектрана уједно спадају у основне изворе прихода мјештана. Додатно, регионалним путевима и жељезничком пругом, општина Станари има добре везе, преко Бање Луке и Добоја, са Београдом, Тузлом и Сарајевом. Добра повезаност са сусједним општинама и свим већим центрима у Републици Српској, али и са укупном Босном и Херцеговином и ширим јужноевропским простором представља повољну околност за привредни развој станарског краја. Кроз подручје Станара пролази електрифицирана пруга Бања Лука-Добој са четири жељезничке станице: Остружња, Станари, Љеб и Драгаловци, која је окосница развоја базно-енергетских капацитета ширег значаја.

Према званичном шематизму, објављеном у календару „Бошњак“, школске 1896/97. отворена је прва основна школа у Станарима. Данас је у овом мјесту деветогодишња ОШ „Десанка Максимовић“ са подручним школама у насељеним мјестима: Брестово, Церовица, Цвртковци, Драгаловци, Јелањска, Тедин Хан, Осредак и Остружња Доња.

Садржаји за младе фокусирани су на спорт и културу. И сама Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године, која се младима бави у уском сегменту, истиче да се потребама ове категорије становништва баве искључиво постојеће образовне установе, културна и спортска друштва, наводећи да се млади суочавају са великим бројем проблема, посебно у запошљавању, образовању и учешћу јавном, културном и политичком животу општине.

То је уједно и један од разлога зашто је основана Јавна установа Спортско-туристичка организација општине Станари - ради вршења послова развоја, очувања и заштите туристичких и спортских вриједности на територији општине Станари. Првенствено, то подразумјева остваривање јавног интереса у области туризма и спорта, у складу са Законом о туризму и Законом о спорту Републике Српске.

Имајући све горе наведено у виду, како позитивне аспекте, тако и констатоване изазове, ипак се може закључити да Општина има добар потенцијал за даљи развој, прије свега у домену развоја нових и унапређења постојећих услуга које може понудити својим становницима, у овом случају - младима. Како би се искористили сви потенцијали општине Станари, те спријечио даљи одлив младих, важно је да се Општина усмјери на покретање нових пројеката усмјерених на различите категорије младих, посебно у домену економских и социјалних питања, све вријеме се водећи принципом – „ништа о младима и за младе без самих младих“.

2.2. ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ СТАНАРИ

Општина Станари спада међу мање општине Републике Српске, а површина на којој се простире износи 160,96 km² што је 0,643% укупне територије Републике Српске.

Подручје општине обухвата насељена мјеста: Станари, Љеб, Драгаловци, Брестово, Јелањска, Цвртковци, Митровићи, Осредак, Остружња Горња, Остружња Доња, Церовица, Радња Доња, Рашковци. Осим ових насеља, у састав некадашње општине Станари улазила су и насеља Љескове воде и Тисовац (општина Добој), као и Поповићи и Кулаши (општина Прњавор).

Главни административни, културни, политички и економски центар општине налази се на подручју мјесне заједнице Станари Центар (која је формирана од дијелова три насељена мјеста: Станари, Остружња Доња и Рашковци). Према Попису из 2013. године, општина Станари имала је 6.958 становника, док анкете из 2017. године процењују да број становника износи 8.200, при чему Срби чине апсолутну етничку већину.

Оно што се, нажалост, мора констатовати је негативни тренд који се односи на број становника. Према подацима из 1996. године, општина Станари обухватала је 17 насељених мјеста на површини од око 213 km², а према Попису на том простору је живјело око 15.000 људи. Ипак, према Попису из 2013.¹ било је 6.958 лица, и иако се од тада до данас биљежи раст, он и даље није сразмјеран претходном паду.

Ако узмемо у обзир да процијењени број младих узраста 15 до 30 година износи 1.172 лица, односно, између 14% и 17% од укупног броја становника, јасно је да се овој категорији становништва мора посветити више пажње на системски и организован начин, те да се приоритети младих морају поставити више на љествици приоритета локалне заједнице која настоји да се развија као модерна структура оријентисана ка реформама и напријетку.

2.3. ОПШТИНСКА АДМИНИСТРАЦИЈА – СТРУКТУРА И ОВЛАШЋЕЊА

Општина Станари је територијална јединица локалне самоуправе са сједиштем у Станарима и има својство правног лица.

Према Статуту општине Станари органи Општине су Скупштина општине и Начелник општине. Скупштина општине Станари представља орган одлучивања и креирања политике Општине. Скупштина општине има предсједника, потпредсједника и

¹https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/bilteni/popis/rezultati_popisa_po_naseljenim_mjestima/Rezultati_Popisa_2013_Naseljena_mjesta_WEB.pdf

секретара, а према Закону о локалној самоуправи броји 17 одборника. Предсједник и потпредсједници Скупштине бирају се из реда одборника, већином гласова, од укупног броја, у складу са Пословником о раду Скупштине општине. Општина обезбјеђује пропорционалну заступљеност конститутивних народа и група осталих у органима општине, на основу резултата посљедњег пописа становништва.

Начелник представља и заступа општину Станари, те преко Општинске управе врши извршну власт. Избор начелника се врши у складу са изборним прописима. Начелник се бира на период од четири године, на општим непосредним изборима, у складу са законом. Мандат престаје прије истека времена на које је изабран из разлога прописаних изборним законом. На приједлог начелника, Скупштина општине бира, именује и разрјешава начелника одјељења или службе у Општинској управи на мандатни период сазива Скупштине општине, а у складу са законом.

Унутар општинске управе, питања младих у надлежности су Одјељења за привреду и финансије, и то једне од двије подорганizacione јединице - Одсјека за привреду, пољопривреду, друштвене дјелатности и локални економски развој.

У општинском систему додатно је истакнута могућност формирања комисија, одбора и савјета (као сталних и повремених радних тијела) за разматрање питања из надлежности Скупштине, предлагање и разматрање аката, као и за проучавање и разматрање других питања, на шта посебно скрећемо пажњу због постојања Комисије за омладину.

Комисија за омладину: предлаже Скупштини средњорочни и краткорочни план омладинске политике за подручје општине; разматра приједлог и даје мишљење о организовању омладинских манифестација од интереса за општину; прати стање и појаве у животу и раду младих и предлаже Скупштини програме и мјере за дјеловање општинских органа и служби у овој области; ради на сузбијању малољетничке делинквенције, наркоманије и других токсикоманија, иницира покретање пројеката и реализацију активности на превентивном дјеловању међу младима; предлаже програме креативног ангажовања и едукације младих у области културе, спорта и других активности; остварује сарадњу са домаћим и међународним организацијама и институцијама које се баве питањима младих, без обзира да ли ове организације дјелују на професионалној или волонтерској основи, те врши и друге послове из ове области, на основу одлука Скупштине.

Када је ријеч о тренутном стратешком оквиру, питањима младих бави се искључиво Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године, и то искључиво у уском сегменту унутар тачке 1.6.8. Осјетљиве/рањиве групе становништва, указујући кроз исту да осим удружења пензионера и борачких удружења, остале рањиве групе (укључујући младе) нису адекватноидентификоване

и о њиховом стању не постоји довољно информација. Како због тога не постоје ниодговарајуће мјере којима би се пружила подршка овој категорији становника, јасна је потреба за израдом стратешког документа који би у свој фокус ставио управо потребе и приоритете младих.

3. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

3.1. ПРАВНИ ОКВИР

Уставни основ за доношење Омладинске политике садржан је у Амандману XXXII, члан 68. тачка 12. Устава Републике Српске, према којој Република уређује и води бригу о дјечи и омладини, и тачки 18. Устава Републике Српске, према којој Република Српска уређује и обезбјеђује друге односе од интереса за Републику у складу са Уставом.

На основу члана 11. Закона о омладинском организовању², брига о омладини је од општег интереса за Републику Српску. Општи интерес се остварује уређивањем и стварањем услова за омладинско организовање и бригу о омладини, то јест доношењем и реализацијом утврђеног документа омладинске политике на нивоу Републике и јединица локалне самоуправе.

На основу члана 13. и 14. Закона о омладинском организовању, омладинска политика се доноси на нивоу Републике Српске и јединица локалне самоуправе (ЈЛС) на период од пет година, а на основу усвојене омладинске политике, Република Српска и јединице локалне самоуправе (ЈЛС) доносе акциони план спровођења омладинске политике за период од годину дана.

Омладинска политика представља документ који Република и јединице локалне самоуправе доносе у циљу побољшања положаја и рјешавања утврђених проблема младих у Републици Српској.

Омладинску политику Републике Српске доноси Народна скупштина Републике Српске. Акциони план спровођења Омладинске политике Републике Српске доноси Влада Републике Српске на приједлог Министарства. Омладинска политика Републике Српске³ усвојена је за период од 2016. до 2020. године, а Акциони план спровођења Омладинске политике Републике Српске донесен је за 2019. годину.

² Закон о омладинском организовању, („Службени гласник Републике Српске“, бр. 98/04, 119/08 и 1/12)

³ Одлука о усвајању Омладинске политике Републике Српске од 2016. до 2020. године („Службени гласник Републике Српске“, број 62/16)

Додатно указујемо да Општина Станари са посебном пажњом прати и израду нове Омладинске политике Републике Српске која је у току, а која као најзначајније сегменте намјерава да истакне програме подршке запошљавању и samozapošljavanju младих, као и програме подршке стамбеном збрињавању младих, што је, такође, узето у обзир приликом израде локалног стратешког документа.

Даље, одредбом члана 15. Закона о омладинском организовању Републике Српске, прописано је да Омладинску политику и акциони план провођења омладинске политике за подручје јединице локалне самоуправе доноси скупштина јединице локалне самоуправе на приједлог надлежног органа јединице локалне самоуправе и комисије за младе. Омладинска политика јединице локалне самоуправе мора да буде у складу са Омладинском политиком Републике Српске.

Статутом општине Станари, између осталог, прописано је да општина у области друштвене бриге о дјечи и омладини ради на побољшању улоге и статуса младих на свом подручју, те у том смислу доноси и реализује документе који доприносе стварању услова за омладинско организовање и бригу о омладини.⁴

Полазећи од законских^{5,6} и статутарних овлашћења органа општине Станари⁷, Скупштина општине Станари ће свеобухватном Омладинском политиком општине Станари створити предуслове за одржив развој и значајно унапређење омладинског сектора.

Приликом израде овог стратешког документа нарочито су узети у обзир Закон о волонтирању⁸ и Стратегија развоја образовања Републике Српске за период 2016-2021. године⁹, полазећи од тога да Република Српска треба да буде друштво засновано на учењу и знању, у коме ће бити створени услови за развој свих потенцијала личности.

Надлежни органи општине Станари посветиће посебну пажњу изради и реализацији програма у сљедећим областима:

1. запошљавања младих,
2. стамбене политике за младе,
3. образовања, културе и физичке културе,
4. здравља и социјалне политике за младе,

⁴ Члан 24. Статута Општине Станари („Службени гласник Општине Станари“, број 5/17)

⁵ Закон о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 97/16 и 36/19)

⁶ Закон о оснивању Општине Станари („Службени гласник Републике Српске“, број 83/14)

⁷ Статут Општине Станари („Службени гласник Општине Станари“, број 5/17)

⁸ Закон о волонтирању („Службени гласник Републике Српске“, број 89/13)

⁹ Одлука о усвајању Стратегије развоја образовања Републике Српске за период 2016.-2021. година („Службени гласник Републике Српске“, број 32/16)

5. информисања младих,
6. равноправности полова,
7. мобилности, омладинског рада и организовања,
8. борбе против насиља и криминалитета,
9. кориштења слободног времена младих и партиципирања у друштву и
10. заштите животне средине и младих.

Општине Станари ће остваривати општи интерес и у другим областима, припремом и реализацијом програма у складу са омладинским политиком. Размјена знања и информација у свим областима дјеловања и оснаживање омладинског сектора довешће до даљег развоја општине Станари.

3.2. МЕЂУНАРОДНА ДОКУМЕНТА

У складу са стратешким одређењем Републике Српске за пуноправно и сврсисходно учешће у међународним процесима и будуће чланство државе у Европској унији, у израду „Омладинске политике општине Станари“ инкорпорирани су и међународни акти који се односе на питања младих, прије свега Стратегија Европске уније за младе за период 2019-2027: укључивање, повезивање и оснаживање младих људи¹⁰. Стратегија подстиче учешће младих у демократском животу; подржава њихов друштвени и грађански активизам и настоји да обезбиједи да сви млади људи имају неопходне ресурсе за учешће у процесима заједнице“.

Такође, у линији је са документом „Стратегија омладинског сектора 2030“ Савјета Европе¹¹ који нуди смјернице дјеловања у оквиру омладинске политике за период 2020-2030. године, стављајући фокус на 4 питања:

- ревитализација/обнова плуралистичке демократије,
- приступ младих људи правима (грађанским, политичким, социјалним и дигиталним, укључујући право на образовање о људским правима),
- суживот у мирним и инклузивним друштвима (са фокусом на поштовању различитости, борби против свих облика дискриминације и нетолеранције, интеркултуралном дијалогу и учењу, те радом са социјално осјетљивим категоријама становништва – мањине, избјеглице, Роми, особе са инвалидитетом и друге) и

¹⁰ Resolution of the Council of the European Union and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on a framework for European cooperation in the youth field: The European Union Youth Strategy 2019-2027, Official Journal of the European Union, C 456, 18 December 2018.

¹¹ Youth Sector Strategy 2030 – Engaging Young People with the Council of Europe’s Values, adopted by the Council of Europe Committee of Ministers on 22 January 2020 and is to be found in Committee of Ministers’ Resolution (2020)2.

-омладински рад (укључујући промоцију специфичних метода и приступа неформалног образовања, посебно када је ријеч о образовању о људским правима и демократском грађанству, дигиталном и интеркултуралном учењу).

Када је ријеч о другим документима Савјета Европе од значаја за младе и њихов живот у локалној заједници, посебно бисмо истакли Ревидирану европску повељу о учешћу младих о животу на локалном и регионалном нивоу¹², која наводи да само пуноправним учешћем у процесима доношења одлука и друштвеним ангажманом млади могу да утичу на сопствени положај у заједници. На локалним властима је да подржавају и подстичу партиципацију младих и тако доприносе њиховој друштвеној интеграцији, помажући им да се суоче не само са изазовима и притисцима младости, већ савременог друштва генерално.

Додатно, „Омладинска политика општине Станари“ прати смјернице Агенде одрживог развоја 2030. Уједињених нација¹³, усмјерене ка окончању свих облика сиромаштва. УН 2030 Агенда предвиђа „свијет базиран на универзалном поштовању људских права и достојанства, владавине права, правди, једнакости и недискриминацији“. Почива на Универзалној декларацији о људским правима и другим међународним конвенцијама у области људских права и истиче одговорност држава да поштују, штите и промовишу људска права, са фокусом на оснаживању жена и осетљивих група као што су дјеца, млади, особе са инвалидитетом, старија лица, избјегла и интерно расељена лица и мигранти“, додатно указујући на значај локалних заједница у остваривању зацртаних циљева.

При изради документа „Омладинска политика општине Станари“ посебна пажња посвећена је циљевима 1 – искорјењивање сиромаштва; 3 – добро здравље и благостање; 4 – квалитетно образовање; 5 – родна равноправност; 8 – достојанствен рад и економски развој; 10 – смањене неједнакости; 11 – одрживи градови и заједнице; 13 – климатске акције и 17 – партнерство на остваривању циљева.

Значајна је и УН стратегија за младе 2030.¹⁴, која се залаже за свијет у коме ће бити остварена људска права сваке младе особе тако да може да оствари свој пуни потенцијал дајући допринос одрживом развоју и миру. Приоритетима сматра:

-ангажман, учешће и заступање – јачање гласа младих у функцији развоја мирног, праведног и одрживог свијета,

¹² Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life, adopted by the Congress of Local and Regional Authorities of Europe on its 10th session, on 21 May 2003 – Appendix to the Recommendation 128.

¹³ 2030 Agenda for Sustainable Development, launched by a UN Summit in New York on 25-27 September 2015

¹⁴United Nations Youth Strategy “Youth 2030: Working with and for Young People“, launched on 24 September 2018 during 73rd session of the General Assembly

- здраве основе базиране на информацијама – подршка већем приступу младих људи квалитетном образовању и здравственим услугама,
- економско оснаживање кроз рад достојан човјека – подршка већем приступу младих људи достојанственом раду и продуктивном запошљавању,
- млади и људска права – заштита и промоција права младих и подршка њиховом грађанском и политичком активизму,
- мир и култура помирења – подршка младим људима као катализатору за мир, безбједност и хуманитарне активности.

Даље, у обзир је узета и Европска повеља о информисању младих Европске агенције за информисање и савјетовање младих¹⁵, чији је циљ да допринесе унапређењу квалитета система информисања младих људи, инсистирајући да млади људи имају приступ информацијама које су: објективне, приступачне, инклузивне, етичке, професионалне, базиране на реалним потребама младих, проактивне, оснажујуће и партиципативне.

У сусрет подстицању активизма и учешћа младих у процесима од значаја на локалном нивоу иду и двије европске иницијативе за 2022. годину - проглашење 2022. године Европском годином младих¹⁶ од стране Европског парламента и покретање омладинске кампање за ревитализацију демократије¹⁷ од стране Савјета Европе. Док Европска година младих инсистира да сви млади буду укључени и учествују у стварању “боље, зеленије, дигиталније и инклузивније будућности у Европи”, кампања за ревитализацију демократије жели да ојача улогу младих у процесу обнове партиципативне демократије и узајамног повјерења између младих људи и демократских институција. Фокус кампање биће на 3 теме: ревитализацији демократије, сврсисходној партиципацији младих и дигитализацији.

Детаљна анализа међународних докумената и процеса који се баве младима резултат је интенције да се постављањем адекватног стратешког оквира (који ће кореспондирати између осталог и са релевантним међународним актима) благовремено створе услови за обезбјеђивање подршке из међународних извора, којима ће се различити актери са општинског нивоа, такође, обраћати зарад испуњавања циљева усвојене омладинске политике општине Станари.

Додатно обезбјеђена подршка за планиране активности одразиће се и на квалитет и опсег услуга које ће општине Станари моћи да понуди младима самим тим директно утицати на унапређење квалитета живота младих људи у различитим областима од интереса (информисање, мобилност, учешће у животу заједнице,

¹⁵ European Youth Information Charter, adopted on 29th assembly of the European Youth Information and Counseling Agency in May 2018.

¹⁶https://europa.eu/youth/year-of-youth_en

¹⁷<https://www.coe.int/en/web/youth/democracy-here-now>

квалитетно провођење слободног времена, социјалне и здравствене услуге, формално и неформално образовање, инфраструктура, заштита животне средине, унапређење положаја осјетљивих категорија младих).

3.3. КЉУЧНИ ПРИНЦИПИ

Процес израде и спровођења документа „Омладинска политика општине Станари“ базираће се на принципима на којима је заснована омладинска политика Републике Српске, јер произилазе из вриједносног система чији су основ Устав Републике Српске, Универзална декларација о људским правима, Конвенција УН о правима дјетета са Протоколима, Конвенција Савјета Европе о људским правима и основним слободама и Међународни пакт о грађанским и политичким правима.

Општи принципи омладинске политике општине Станари су:

1) Поштовање људских права - обезбјеђује се да сви млади имају иста права без обзира на пол, расну и националну припадност, религијско и политичко опредељење, сексуалну оријентацију, социјални статус, као и функционалне сметње/инвалидитет. Обезбјеђују се равноправне могућности за развој младих засноване на једнаким правима, а у складу са потребама, властитим изборима и способностима.

Овај принцип, као основ свих доле наведених, своје утемељење проналази и у Закону о забрани дискриминације Босне и Херцеговине¹⁸ из кога изричито проистиче да као акт који треба да усвоји јединица локалне самоуправе, омладинска политика мора бити „искључена сваког различитог прописивања и планирања, укључујући свако искључивање, ограничавање или давање предности утемељено на стварним или претпостављеним основама према било којем лицу или групи лица и онима који су с њима у родбинској или другој вези на основу њихове расе, боје коже, језика, вјере, етничке припадности, инвалидитета, старосне доби, националног или социјалног поријекла, везе с националном мањином, политичког или другог увјерења, имовинског стања, чланства у синдикату или другом удружењу, образовања, друштвеног положаја и пола, сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика, као и сваке друге околности која има за сврху или посљедицу да било којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота“.

¹⁸Закон о забрани дискриминације, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, бројеви 59/09 и 66/16, члан 2.

2) Равноправност - омогућава се да сви млади имају право на једнаке шансе, на информисање, на лични развој, доживотно учење, запошљавање у складу са сопственим карактеристикама, изборима и способностима. Обезбјеђује се поштовање родне равноправности, недискриминације, слободе, достојанства, безбједности, личног и друштвеног развоја младих.

3) Одговорност - подстиче се и развија одговорност оних који раде са младима, као и одговорност младих за учешће у процесима заједнице у складу са њиховим могућностима.

4) Доступност - препознају се и уважавају капацитети младих као важног друштвеног ресурса и исказује се повјерење и подршка њиховим потенцијалима: млади знају, могу, умију. Омогућава се и обезбјеђује доступност свих ресурса младима у општини Станари.

5) Солидарност - развија се интергенерацијска солидарност и улога младих у изградњи демократског грађанства. Подстичу се сви облици вршњачке солидарности, подстиче се култура ненасиља и толеранције међу младима.

6) Сарадња - подржава се и обезбјеђује слобода удруживања и сарадња са вршњацима и подстиче интергенерацијска сарадња на локалном, националном и међународном нивоу. Додатно, овај принцип односи се и на повезивање и заједнички рад свих актера са локалног нивоа којима је у портфолију рад са младима (омладинска политика као један од међусекторских приоритета).

7) Активно учешће младих - обезбјеђују се остваривање права, подршка, средства, простор и могућности, како би млади учествовали у процесу доношења одлука, као и у активностима које доприносе изградњи бољег друштва.

8) Интеркултурализам - омогућава се поштовање различитости у свим областима људског живота, толеранција, као и афирмација умјетничких и креативних приступа усмјерених на његовање и развијање интеркултуралног дијалога међу младима.

9) Цјеложивотно учење - промовише се цјеложивотно учење у којем се афирмишу знање и вриједности и омогућава стицање компетенција. Обезбјеђује се повезивање формалних и неформалних облика образовања, као и развијање и успостављање стандарда у образовању.

10) Заснованост - Обезбјеђује се да сви стратешки концепти, принципи и активности који се односе на младе буду засновани на утемељеним и релевантним подацима и резултатима истраживања о младима.

11) Одрживост - полазећи од основног циља да се створе неопходни предуслови за останак и квалитетан живот младих људи у локалној заједници, један од битних принципа, посебно при планирању и спровођењу предвиђених активности, биће и одрживост, како би се економски аспект и аспект животне средине адекватно и благовремено интегрисали у исте.

Додатно, сам процес израде документа „Омладинска политика општине Станари“ базиран је и на сљедећим принципима:

1) Принцип транспарентности – документ, са свим релевантним истраживањима и подацима, доступан је јавности, отворен за све конструктивне приједлоге и сугестије, и предмет је јавне расправе. Циљ је креирање документа уз учешће заједнице и подстицање осећаја „власништва над процесом“ међу укљученим актерима, како би се у довољној мјери ангажовали и за његово спровођење.

2) Принцип ефективности и ефикасности – механизми спровођења омладинске политике и праћења спровођења исте постављени су тако да омогућавају остваривање жељеног резултата.

3) Принцип јасно дефинисане одговорности - за сваку наведену мјеру/програма/пројекат или активност јасно је дефинисана одговорност и главни носилац исте.

4) Принцип реалистичности и остваривости - при изради стратегије развоја омладинског сектора на локалном нивоу, битно је водити рачуна о постављању циљева који су реални и оствариви. Такође је веома битно дефинисати проблеме чије је рјешавање у надлежности Општине и за које иста располаже људским и материјалним ресурсима (један од закључака Годишње стручне конференције службеника за младе).

4. КОРАЦИ У ИЗРАДИ ДОКУМЕНТА

Зарад израде свеобухватног документа који би одговорио на реалне потребе и приоритете младих људи у општини Станари, било је неопходно процес конципирати тако да садржи:

1) анализу стања, тј. испитивање положаја и потреба младих људи са територије општине Станари, која је укључила деск истраживање, спровођење анкете међу младима, организацију фокус група, разговор и размјену информација са приједставницима локалне администрације.

Деск истраживање обухватило је анализу постојећих аката општине Станари од значаја за развој омладинске политике (од којих је најзначајнија Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године), постојећих одлука о финансирању активности за младе, потписаних споразума о сарадњи (како оних који се директно односе на младе, попут Меморандума о сарадњи између Општине Станари и Фондације “Мозаик” за реализацију активности у оквиру Омладинске банке Станари, тако и оних који се односе на билатералну сарадњу са градовима/општинама из региона и шире и/или релевантним међународним организацијама), као и тренутних планова у омладинском пољу општине Станари за период 2022-2026. године.

-спровођење анкете/упитника „Потребе и приоритети младих општине Станари“ међу младима узраста 16-30 година (кроз попуњавање онлајн упитника и упитника у папирној форми, од стране различитих старосних и социјалних категорија младих) – истраживање је спроведено на узорку од 60 младих људи са територије општине Станари. Свим учесницима је гарантована потпуна анонимност при попуњавању упитника. Иста представља анекс 1 документа „Омладинска политика општине Станари“.

-организацију четири фокус групе са различитим актерима од значаја из локалне заједнице, као и међу младима са различитим интересовањима. Током фокус група, мишљења и ставови прикупљени су од стране различитих категорија младих – средњошколаца и студената, неформалних група младих, политички ангажованих младих; представника спортских и омладинских удружења општине Станари; представника просвјетног сектора, како из предшколске установе, тако и из основних школа са територије општине Станари; представника локалне администрације у чијем је портфолију праћење положаја младих на општинском нивоу.

-разговор са доносиоцима одлука из Општинске управе општине Станари – сам процес обухватио је сет састанака уживо и редовну електронску размјену информација са представницима различитих управљачких структура са општинског нивоа, у циљу упознавања са општинском визијом развоја у различитим сегментима, али прије свега – у области омладинске политике.

Имајући у виду све горе наведено, напомињемо да је процес израде Нацрта документа био постављен као транспарентан и консултативан, уз учешће више од 100 актера из различитих структура и институција, са фокусом на младима.

С тим у вези, налази и препоруке садржани у документу резултат су директних консултација са младима и другим структурама од значаја из општине Станари, и као такви одражавају реалне потребе и приоритете младих људи, уз додатне сугестије предлагача документа како системски приступити унапређењу положаја младих

општине Станари на бази анализе примјера добре праксе из окружења и шире, са регионалног и европског нивоа.

2) израду Нацрта документа „Омладинска политика општине Станари за период 2022-2026. године“ и достављање истог представницима локалне администрације зарад давања додатних приједлога за измјене и допуне, и припремања документа за јавну расправу, а потом и усвајање од стране надлежних органа у форми Нацрта;

Наставак процеса обухвата:

3) Чињење Нацрта документа јавно доступним у циљу иницирања јавне расправе – консултативни процес траје до петнаест (15) дана и обухвата низ активности са различитим актерима из заједнице, зарад прикупљања њихових коментара и додатних приједлога за унапређење квалитета документа. Ово се односи на састанке мањег формата; дистрибуцију Нацрта у електронском формату различитим актерима, као и постављање Нацрта на интернет страницу општине Станари; закључни скуп већег обима са идејом приједстављања завршне верзије документа прије његовог достављања на коначно усвајање од стране Скупштине општине Станари;

4) Спровођење званичних административних процедура, разматрање и усвајање документа од стране Скупштине општине Станари;

5) Упознавање различитих циљних група, како младих, тако и других структура из заједнице, са коначним садржајем усвојеног документа у циљу приближавања могућности које произилазе из усвојеног документа – заговарачка и информативна кампања усмјерена ка широј заједници;

6) Формирање оперативне Радне групе за израду једногодишњег Акционог плана за спровођење омладинске политике општине Станари (за 2023. годину) и даље постављање основа за развој кохеренте политике за младе општине Станари (Анекс 4 – модел АП за младе).

5. АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА

5.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

Анализом доступних докумената, долази се до података да се на територији Босне и Херцеговине највећи број незапослених налази у категорији младих, као и да 50% младих чека на посао у просјеку двије године, док око 20% на исти чека више од пет година. Стога и не чуди податак Уније за одрживи повратак и интеграције БиХ да се

од 2013. до децембра 2021. године из државе иселило више од 484.000 становника, од чега само у 2021. години рекордних 170.000. Унија располаже и подацима за добојску регију, чији су Станари дио, указујући да број исељених лица од 2013. до априла 2019. године износи 17.480 становника.

Младима општине Станари не представља утјеху то што су статистички у бољој позицији у односу на државни ниво, будући да Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године наводи да од укупног броја регистрованих незапослених млади чине 38%, као и да се према подацима из 2017. године на посао у Станарима у просеку чека 11 месеци (невезано за године).

Додатно, према посљедњим анкетама, млади у категорији 16-30 година чине између 14 и 17% од укупног броја становника општине Станари, што представља негативни тренд у односу на претходне декаде и питање коме се мора посветити посебна пажња ако желимо да очувамо и даље ојачамо локалне заједнице, што је један од званичних приоритета Републике Српске.

Када је ријеч о могућностима за удруживање и квалитетно организовање/провођење слободног времена кроз неформално образовање, културне и/или спортско-рекреативне активности, указујемо да општина Станари има четири омладинске организације, два културно-умјетничка друштва и седам клубова за спорт и рекреацију од којих су неки матични, а неки представљају секције спортских организација из Добоја. Ипак, разговори са различитим категоријама младих указују на недостатак садржаја по мјери младих – младима недостају инфраструктура и манифестације различитог формата прилагођене њиховом узрасту и интересовањима, као и различити курсеви из области неформалног образовања (курсеви језика, компјутерске вјештине, израда рукотворина и сл.) који би истовремено могли допријети и њиховој бољој запошљивости на тржишту рада.

Осим кроз директне разговоре, деск истраживање није понудило друге податке од значаја за анализу положаја младих на територији општине Станари. Да не постоје јасни и прецизни подаци који се односе на положај и потребе младих, па сходно томе није могуће ни бавити се конкретним мјерама у различитим областима од интереса за младе, указује и Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године. Чак ни званична интернет пријезентација општине Станари у овом тренутку, сем кратког описа постојећих омладинских удружења/удружења за младе, у оквиру рубрике “Омладина” не нуди више података који би евентуално допријели квалитетнијем информисању и друштвеном дјеловању младих.

Даље, иако је прије усвајања одређених одлука надлежно одјељење обавезно спровести јавну расправу уз присуство и могућност интервенције/подношења приједлога од стране свих заинтересованих на нацрт одређеног документа (посебно када су у питању усвајања Ребаланса буџета и Плана буџета), локална администрација указује да се присуство младих своди на минимум. С друге стране, млади су става да нису довољно информисани о приликама за учешће у локалним процесима доношења одлука, што указује на потребу креирања јасних канала и механизма консултације општинске власти са младима (јединствени инфо центар, одржавање мјесечних информативних састанака, увођење локалног омладинског гласила и сл.).

Без обзира на све претходно наведено, потребно је истаћи да упркос непостојању прецизног стратешког оквира за бављење локалном омладинском политиком, локална администрација настоји да кроз спорадичне акције и иницијативе базиране на правилницима и одлукама утиче на унапређење положаја младих, прије свега у домену образовања, запошљавања и становања (детаљно описано у поглављу 5.3.).

Ипак, када се узму у обзир доступни подаци, јасно је да постоји изражена потреба за заједничким доношењем и усвајањем стратешког оквира фокусираног на бављење младима и њиховим приоритетима - локалне омладинске политике општине Станари, која би различитим актерима од значаја дала смјернице за даљи развој локалног омладинског сектора, али и представљала основ за покретање иницијатива ка регионалним и међународним донаторима, на бази реално заснованих и дефинисаних потреба локалне заједнице.

5.2. АНАЛИЗА ПОДАТАКА ИЗ РЕАЛИЗОВАНОГ ИСТРАЖИВАЊА

Избор стратешких приоритета, пратећих циљева и мјера из наставка документа у потпуности кореспондира са резултатима анализе стања на терену до којих се дошло кроз свеобухватно истраживање које је обухватило упитнике, фокус групе и појединачне разговоре са доносиоцима одлука.

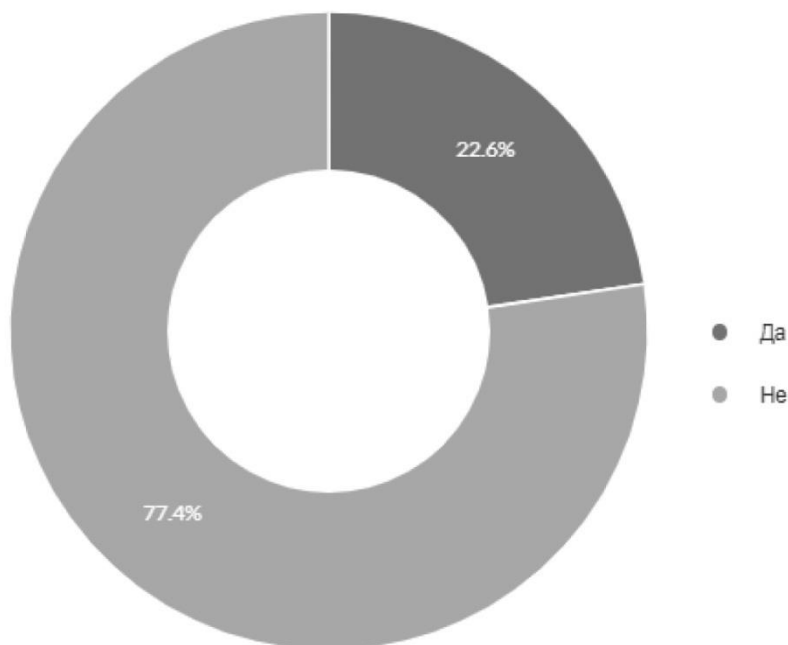
Кроз исто, посебан акценат стављен је на потребу активнијег укључивања младих у процесе од значаја у заједници, и додатну подршку њиховим потребама и приоритетима – млади су истакли да желе да се активирају и равноправно учествују у животу заједнице и обликовању садржаја који ће им бити на располагању.

Оно што је обиљежило даљи ток рада на омладинској политици општине Станари може се представити кроз неколико кључних закључака из истраживања:

1. Изражено је незадовољство младих постојећим садржајима. Младима су најдоступнији садржаји политичког карактера, док забавна, спортска и културно-

умјетничка понуда не кореспондира са потребама младих за учешће у различитим активностима, иако су многи навели како би били заинтересовани за више таквих садржаја. Позориште за младе, љетна позорница и гостовање група из земље и региона, филмски и еколошки фестивали на отвореном, обиљежавање различитих дана од значаја и интерактивна дешавања попут „Ноћи младих умјетника“ са различитим културним садржајима у понуди, само су неке од културних форми које би млади људи жељели да виде у својој општини.

Да ли сте задовољни понуђеним садржајима за младе?

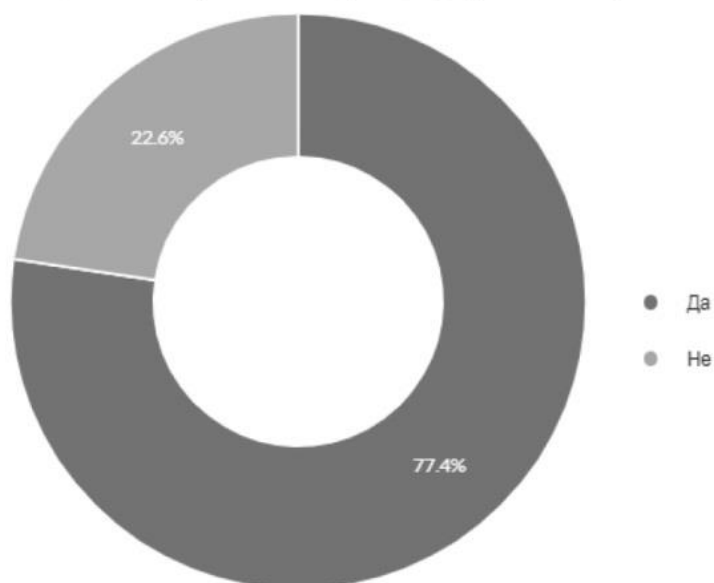
Осим већ поменутих културно-умјетничких, млади испитаници указали су да би вољели више спортских објеката и игралишта на отвореном, попут обиљежених стаза за пјешачење и трчање, организованих пјешачких тура или теретана на отвореном. Додатно су констатовали да постојећи спортски објекти не задовољавају у довољној мјери потребе свих рекреативаца и професионалних спортиста са територије општине Станари, посебно имајући у виду оријентисаност локалне заједнице ка спорту.

Један од разлога зашто млади посебну пажњу посвећују спортској инфраструктури лежи и у чињеници да вријеме мимо школе највише проводе на тренингу или рекреацији/игралишту (31% испитаника). Од понуђених одговора издвојили су се још одлазак у тржни центар, те боравак у кладионицама или клубовима/кафићима, што указује на потребе обогаћивања доступних услуга новим садржајима за младе.

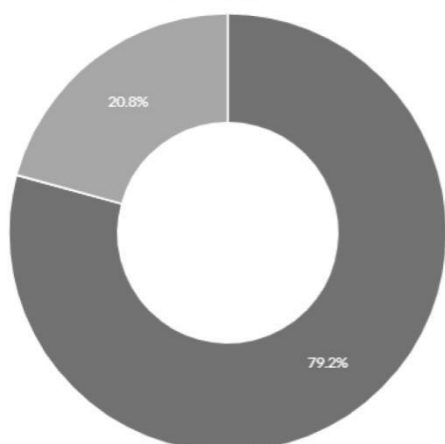
2. Подаци о интерној и екстерној мобилности младих су у пропорцији. Чак 77,4% младих наводи да је принуђено да путује из општине због образовања (прије свега –

до центара у непосредном окружењу), а као најчешћи разлог наводе – одсуство могућности за даље школовање по окончању основне школе.

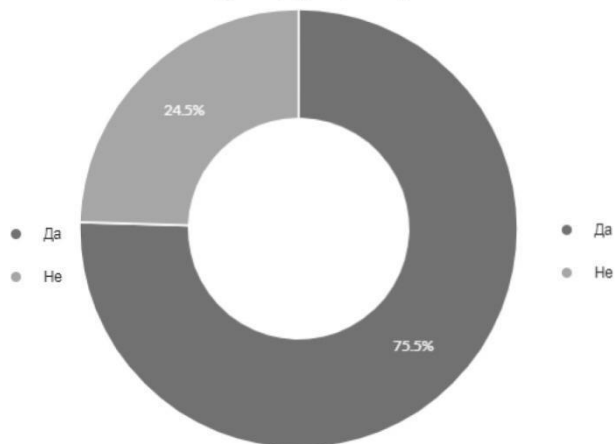
Да ли због образовања морате да путујете из Станара?

Да ли путујете по земљи?

Да ли путујете у иностранство?

Тај податак у корелацији је са високим процентом младих који су путовали ван општине Станари - 79,2% младих по земљи и 75,5% младих у иностранство, што може бити у директној вези са неопходношћу напуштања заједнице у потрази за недостајућим садржајима. Ипак, како је већина путовања, поред образовних разлога, реализована због одмора или обиласка родбине, младима би било потребно приближити и различите регионалне и међународне програме мобилности, узимајући у обзир њихов значај за даљи лични и професионални развој.

3. Млади нису задовољни тренутним положајем у друштву, али желе да се активирају и буду значајна карика у развоју заједнице.

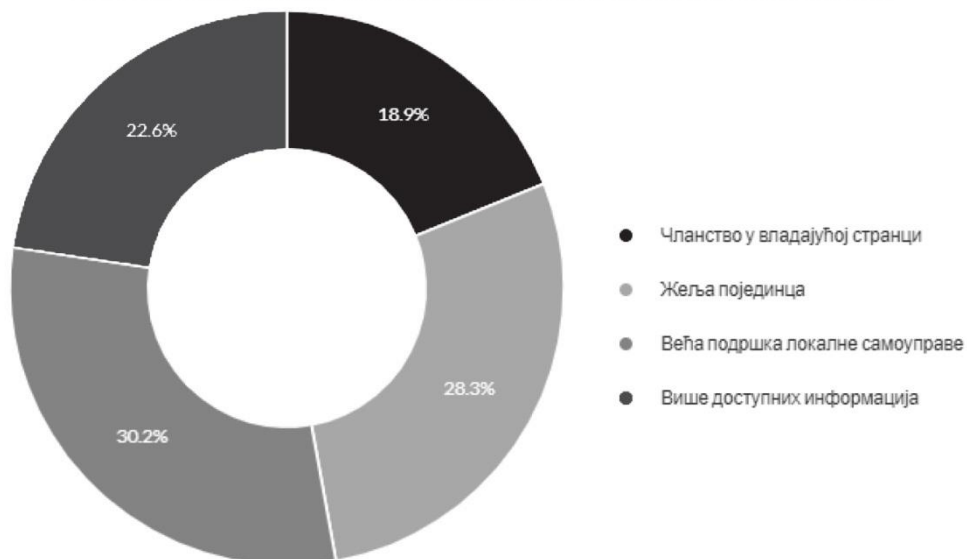
Већина испитаника је става да се њихов глас не чује и смета им што су запостављени као група (65% испитаника). С тим у вези, незадовољни су тренутним статусом у друштву и наводе како нису схваћени озбиљно, те да се више обраћа пажња на оно **што старији имају да кажу**. Ипак, позитивно је то што велики постотак младих жели да се укључи у друштвени живот заједнице, наводећи да има довољно енергије и воље да утиче на процесе око себе (83% испитаника) и повезујући ангажман примарно са жељом појединца. Посебно је охрабрујуће то што мање од 20% испитаника сматра да је чланство у странци неопходни предуслов за активно дјеловање у заједници.

Сматрате ли да се глас младих чује и вреднује у Станарима? Да ли бисте жељели да се активирате у друштвеном животу заједнице?

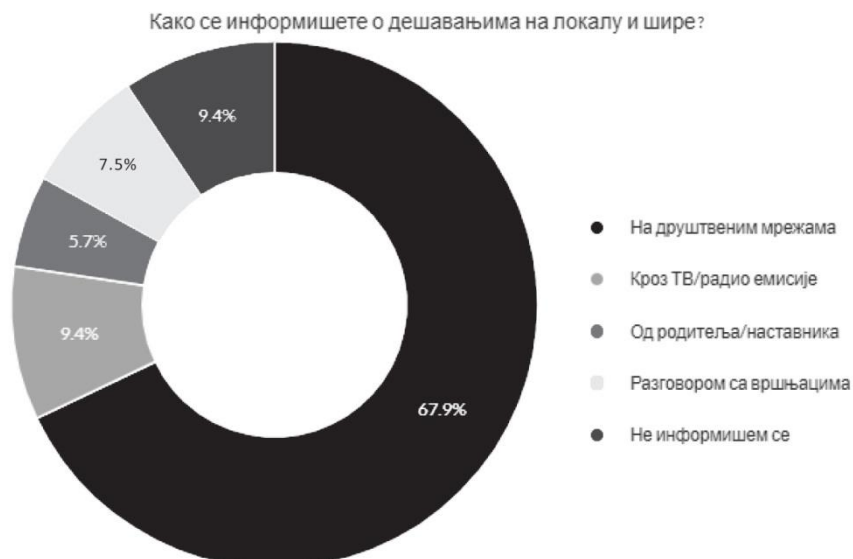

Уз жељу појединца, као потребним за активирање виде и подршку локалне самоуправе, а међу значајним одговорима нашло се и – више доступних информација. Овде би требало имати у виду и да је 45% испитаника изнијело како нису упознати са различитим опцијама за дјеловање у заједници/друштвени активизам, чему треба посветити адекватну пажњу у наставку процеса.

Према вашој процјени, шта је потребно да би појединац био друштвено активан?

Како би се унаприједио систем информисања, важно је да знамо које канале комуникације млади најчешће користе. Истраживање је показало да се млади о дешавањима на локалу најчешће информишу путем друштвених мрежа и кроз ТВ/радио емисије. Иако мали проценат, има и оних који се уопште не информишу.

Колико год негативним сматрали то што 90,6% испитаника констатује да им локална заједница не нуди све што им је потребно за квалитетан живот, позитивно је то што је идентичан проценат оних који вјерују да би њихов властити ангажман могао утицати на унапређење положаја младих у општини.

С тим у вези, битан је и податак о проценту младих који су вољни да се ангажују више зарад бољег положаја младих у општини - скоро 87% испитаника, а озбиљно треба размотрити и одговоре испитаника на питање шта би промијенили у заједници да могу - више спортских и културних садржаја, више прилика за запошљавање како школоване младе особе не би тражиле послове у другим заједницама мимо матичне, али и веће укључивање младих у процесе у заједници, прије свега кроз повећање броја младих у општинској управи. Иако се исто не налази у надлежности омладинске политике, питање од посебног интереса за младе је и питање водоснабдјевања, односно изградње водовода по плану са којим су упознати од стране тренутне администрације.

5.3. ПОСТОЈЕЋЕ МЈЕРЕ/АКТИВНОСТИ ЗА МЛАДЕ

Унутар постојећег оквира за спровођење омладинске политике општине Станари, указујемо на сљедеће чињенично стање:

- Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године тренутно представља једини локални стратешки акт који се бави питањима младих, и то у уском сегменту унутар поглавља 1.6.8. Осјетљиве/рањиве групе становништва, управо и наводећи да не постоји довољно података, па посљедично ни пратећих мјера које би утицале на унапређење положаја младих у локалној заједници;
- унутар општинске структуре, питањима младих баве се Одсјек за привреду, пољопривреду, друштвене дјелатности и локални економски развој у оквиру Одјељења за привреду и финансије, као и Комисија за омладину при Скупштини општине. Ипак, указујемо да се у реферату Одјељења, како је наведено на званичној интернет страници Општине, налазе послови везани за “спорт, културу, физичку културу, школско и предшколско образовање, средства јавног информисања, невладине и друге организације, здравствену заштиту, обиљежавање значајних културних манифестација и друга питања везана за привреду и друштвене дјелатности, у складу са законом и другим прописима”, без изричитог помињања питања младих;
- од 49 запослених у оквиру општинске управе, мање од 20% налази се у категорији младих;
- од 17 одборника Скупштине општине Станари, 6 одборника се налази у категорији младих, на челу са предсједником Скупштине, што треба сматрати значајним са аспекта разумијевања и заговарања за потребе и приоритете младих;

Као позитивна достигнућа издвајамо сљедеће:

- 1) Општина Станари као вид подршке младима врши стипендирање ученика средњих школа и студената, средствима предвиђеним Правилником о критеријумима за додјелу студентских и ђачких стипендија. У току 2020. године додијељене су стипендије за 51 студента, а у току 2021. године за 43 студента, као и 189 средњошколаца. Када су студенти у питању, посебан фокус стављен је на дефицитарна занимања, а за потребе стипендирања студената издваја се око 200.000 КМ, при чему висина стипендија износи од 80 до 220 КМ у зависности од критеријума;
- 2) Такође, Општина Станари врши субвенцију трошкова превоза за ученике основне школе (211 ученика);

3) Као значајан вид подршке младима, Општина је усвојила Правилник о суфинансирању куповине или изградње прве стамбене јединице младим брачним паровима на подручју општине Станари, а према том Правилнику начелник општине расписао је Јавни позив за суфинансирање куповине или изградње прве стамбене јединице у сврху подстицања младих брачних парова на подручју општине Станари. Општина Станари, према Јавном позиву финансирала је два млада брачна пара са по 12.000,00 КМ за куповину или изградњу прве стамбене јединице;

4) Кроз обављање волонтерског стажа, кроз Општинску управу прошао је велики број младих људи који су добили прилику да волонтирају и да положи стручни испит у органима јединице локалне самоуправе. Општинска администрација пружа прилику младим људима да своје запослење пронађу у овом органу управе, а млади који су запослени у овом органу управе дио су радних група када се раде локални акциони планови, утичући тиме на интегрисање омладинске перспективе у различита акта од значаја;

5) Кроз општински буџет, Општина врши додјелу средстава (грантова) разним удружењима и организацијама, између осталог и удружењима која у свом саставу углавном имају младе, као што су спортска удружења и културно-умјетничка друштва;

6) Врше се издвајања за социјално угрожене категорије младих кроз једнократну новчану помоћ у оквиру захтјева који су насловљени на школску опрему, обућу и одјећу, према ком поступају Центар за социјални рад и Општинска управа.

За развој пројектног деловања младих посебно је значајно потписивање Меморандума о разумевању између Општине Станари и Фондације “Мозаик” за реализацију Програма “Омладинска банка”¹⁹, захваљујући коме је током 2020. године подржано седам пројеката, а током 2021. године шест пројеката укупне вриједности 33.594,00 КМ. Током 2021. године у пет мјесних заједница (МЗ Станари, МЗ Драгаловци, МЗ Остружња Доња, МЗ Остружња Горња и МЗ Митровићи) реализовани су сљедећи пројекти: „У природи је љепше“ у Остружњи Горњој, „Кутак за спорт и дружење“ у Драгаловцима, игралиште „Сложна браћа“ у Станарима, „Ловачка прича“ у Митровићима, „Наша мала кућица“ у Остружњи Доњој и „Парк природе и спорта“ у Станарима. На реализацији пројеката учествовала су 153 волонтера, а број корисника који ће имати предности од пројеката је преко 400.

Ипак, уз навођење постојећих мјера/активности за младе, најзначајнијим ресурсом сматрамо спремност актуелне Општинске управе да се суочи са постојећим изазовима, и отвореност да се питањима младих посвети на студиозан и систематичан начин, иницирајући све процесе од значаја за успостављање кохерентне политике за младе општине Станари.

¹⁹<https://mozaik.ba/programi/#omladinska-banka>

5.4. SWOT АНАЛИЗА – ПРЕСЈЕК СТАЊА

Спроведена анализа стања на бази прикупљених података довела нас је до сљедеће SWOT анализе:

Снаге	Слабости
<p>-Квалитетно организована локална администрација, снажно оријентисана и мотивисана за убрзано покретање развоја општине Станари²⁰</p> <p>-Подршка и отвореност општинске власти/локалне заједнице да се приоритети и потребе младих ставе више на локалну агенду</p> <p>-Постојање свеобухватне Интегрисане стратегије локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године, као гаранције јасне визије даљег развоја општине</p> <p>-Геостратешки положај општине, како унутар Републике, тако и на ширем регионалном нивоу</p> <p>-Потенцијал и капацитети за развој различитих грана привреде, са фокусом на пољопривреди</p> <p>-Политичка стабилност на локалном нивоу</p> <p>-Квалитетна комуникација Општинске управе са различитим актерима са локалног нивоа (предшколска установа, основна школа, здравствене / социјалне / културне установе, различита удружења), која се може искористити за унапријеђења система информисања и стварање квалитетне и функционалне мреже локалних актера за спровођење омладинске политике</p> <p>-Постављени темељи за даљи развој постојећих и увођење нових садржаја који би се могли ускладити са интересовањима и приоритетима младих</p>	<p>-Недовољно развијени капацитети локалне администрације за сарадњу са међународним организацијама и привлачење развојних фондова;</p> <p>-Непрепознавање општине Станари као самосталне општине од стране међународних организација (у директној корелацији са првом ставком)</p> <p>-неразвијена економија</p> <p>-Висока стопа незапослености младих и посљедично - економска миграција најпродуктивнијег дијела становништва</p> <p>-Непостојање стратешког оквира за даљи развој омладинске политике/бављење питањима младих</p> <p>-Недостатак ажурираних статистичких података који треба да допринесу квалитетној анализи стања на терену у различитим областима од интереса за младе</p> <p>-Неразвијеност локалног омладинског сектора – од 13 регистрованих удружења грађана чији статuti указују да се баве младима, већину чине спортски клубови и/или удружења за спорт и рекреацију и културно-уметничка друштва</p> <p>-Недовољна буџетска издвајања за приоритете и потребе младих</p> <p>-Мањак висококвалификованих и искусних људских ресурса за бављење омладинском политиком</p> <p>-Недовољна укљученост младих у друштвене процесе од значаја, између осталог и као резултат њихове лоше информисаности и недостатка јасних канала комуникације између младих и општинске власти</p> <p>-Недовољна комуникација и недостатак синергијског дјеловања између</p>

²⁰Интегрисана стратегија локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године, стр. 61

	<p>различитих локалних актера који треба да се баве омладинском политиком</p> <ul style="list-style-type: none"> -Недовољна упознатост са доступним регионалним и међународним фондовима и могућностима за номиновање различитих тема из омладинског поља -Недовољно развијени капацитети различитих актера из локалне заједници за припрему и реализацију пројектних активности за које би се тражила подршка међународних донатора -Непостојање медија локалног карактера
<p style="text-align: center;">Могућности/прилике</p> <ul style="list-style-type: none"> -Усвајање документа „Омладинска политика општине Станари“ као првог корака у успостављању кохерентне локалне политике за младе -Оријентисаност Општине ка различитим изворима финансирања активности, отвореност за међународну сарадњу и спремност на повезивање са различитим актерима из окружења и шире -Покретање иницијативе за регистрацију и приступ фондовима, од републичког до међународног нивоа -Добра стратешка позиција за лобирање за потребе Општине (па самим тим и младих) међу доносиоцима одлука на различитим нивоима власти -Активан рад на потписивању споразума о сарадњи на билатералном нивоу између општине Станари и других актера од значаја у области омладинске политике (кроз братимљење, меморандуме о разумевању, израду заједничких пројектних приједлога итд.) -Постојање интереса за даље подизање капацитета запослених у оквиру саме Општинске управе -Мотивација различитих актера да се покрену и уложе властите ресурсе како би дали активнији допринос у спровођењу омладинске политике 	<p style="text-align: center;">Препреке/пријетње</p> <ul style="list-style-type: none"> -Политичка нестабилност на републичком и државном нивоу -Недостатак свијести младих о улози и значају друштвеног активизма – млади се ангажују махом политички, сматрајући то пречицом до свог бољег положаја у друштву -Недостатак финансијских средстава за реализацију планираних активности -Отпор различитих структура за ширу интеграцију питања младих у рад општинске администрације -Недовољно развијена инфраструктура да испрати различите потребе младих -Неразвијена комуникација између младих и општинске власти -Недостатак ресурса од стране различитих актера кључних за спровођење омладинске политике општине Станари (људских, техничких, финансијских – када је потребно обезбедити суфинансирање и сл.) -Неадекватно информисање различитих локалних актера о постојању и значају документа „Омладинска политика општине Станари“

Имајући све горе наведено у виду, паралелно са израдом и усвајањем иницијалног документа – „Омладинске политике општине Станари“, циљ је да се остваре и други услови за успостављање кохерентне политике за младе општине Станари, прије свега да се развију структуре и ојачају капацитети кључних актера за спровођење усвојеног документа.

6. КЉУЧНИ АКТЕРИ У СПРОВОЂЕЊУ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

1) Локална администрација општине Станари

Актер који треба да буде задужен како за иницирање, спровођење и праћење, те свеопшту координацију и преглед активности у области омладинске политике на локалном нивоу, тако и за обезбјеђивање и дистрибуцију адекватних и правовремених информација другим актерима са локалног нивоа, кроз све доступне механизме информисања и координације – званичну интернет страницу Општине, доступне маилинг листе, редовне координационе састанке са различитим актерима од значаја, одржавање информативних дана и организовање обука за подизање капацитета на различите теме од значаја, итд.

2) Јавне установе и институције на локалном нивоу

У питању је широк спектар установа и институција из области образовања, здравља, културе, туризма, спорта, социјалних услуга, као и низ других, који су носиоци или партнери у склопу различитих активности у чијем су фокусу млади, пружајући услуге различитог формата за младе.

3) Удружења грађана са локалног нивоа

Удружења грађана могу и морају бити значајан партнер локалним властима, доприносећи својим радом испуњењу развојних циљева и приоритета дефинисаних на локалном нивоу. Стога је важно њихов рад подржавати и координирати на начин да одражава стварне потребе младих људи из општине Станари, истовремено их упућујући на доступне изворе финансија које су им неопходне за предвиђено дјеловање на локалном нивоу. Имајући у виду велики број конкурса на међународном нивоу отворен за ову групу актера, важно је омогућити им редовно информисање и подизање капацитета (кроз обуке, умрежавање са удружењима из партнерских општина/градова и слично). Ипак, треба имати у виду тематски фокус постојећих удружења, будући да од 13 удружења која се баве младима већину чине удружења спортског и културног карактера, али и удружења која помажу дјецу са посебним потребама.

4) Појединци – становници општине Станари

Не смије се изгубити из вида ни значај појединачних напора и активности које доприносе повезивању Општине са окружењем и шире, и које су такође важан

сегмент у остваривању циљева у оквиру политике за младе, прије свега јер се дјеловањем истакнутих појединаца доприноси видљивости и препознатљивости саме Општине. Овдје мислимо на различите стипендије до којих млади појединци могу доћи (из различитих области – од спортских до научних), али и награде за различита постигнућа, те појединачна учешћа у програмима и пројектима од значаја за развој омладинске политике Општине. Исте треба учинити видљивијим за ширу јавност и ставити у контекст развоја политике за младе општине Станари.

5) Локални медији и дописништва

Локални медији представљају значајну карику у дистрибуцији информација широј јавности, коју не треба посматрати искључиво као канал комуникације, већ као партнера у преношењу значајних друштвених порука и приближавању различитих тема од интереса широј јавности. Имајући у виду да тренутно не постоје медији локалног карактера на подручју општине, те да је једини званични извор информација општинска веб страница, ово је питање коме би, такође, требало посветити адекватну пажњу у наредном периоду.

Кроз анекс 5 – Анализу ресурса дат је табеларни приказ актера из заједнице који се баве областима од интереса за младе.

7. ВИЗИЈА И МИСИЈА

Када је ријеч о визији и мисији политике за младе општине Станари, кроз комуникацију са различитим актерима од значаја дошло се до сљедећег:

ВИЗИЈА - Станари су модерна, економски стабилна и социјално сигурна општина која укључује младе у процесе одлучивања, пружа им подршку у остваривању личних и професионалних циљева и на тај начин доприноси стварању одрживе и “паметне” заједнице.

МИСИЈА - Млади се укључују у друштвене токове коришћењем локалних капацитета и ресурса, подржани развијеним системом омладинске политике и у сарадњи са свим релевантним локалним актерима на челу са локалном самоуправом.

8. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ

8.1. СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ

У циљу да се максимализују ефекти и постигнућа у области омладинске политике, дефинисана су три стратешка правца која ће карактерисати приступ при рјешавању

проблема идентификованих у локалној заједници – развој услуга, јачање капацитета, међународна сарадња:

- 1) Формирање иновативних услуга за младе како би се унаприједио положај младих у општини Станари – повећање обима, квалитета и примјерености услуга и активности намјењених младима;
- 2) Континуиран развој институционалне омладинске политике општине Станари – јачање локалних ресурса за омладински рад;
- 3) Унапређење омладинске политике општине Станари кроз размјену добре праксе са другим актерима од значаја, од локалног до међународног нивоа – развијање регионалне и међународне сарадње зарад даљег развоја локалне омладинске политике.

Фокус је стављен на ова три правца будући да су суштинске промјене у прилагођености програмских садржаја за младе, повећању њихове разноврсности, доступности и обухвата могуће само ако се капацитети свих актера у заједници који раде са младима ојачају, додатно умреже и прилагоде партиципативном управљању који укључује и саме младе; с друге стране, компензација за недостајуће ресурсе у самој заједници у многим случајевима може се пронаћи коришћењем ресурса у региону/међународном окружењу.

Када је ријеч о стратешким циљевима, исти произилазе из обављене анализе и представљају очекиване крајње, дугорочне посљедице интервенције, односно реализације планираних мјера и пројеката. Међусобно су комплементарни и постављени тако да подразумевају усклађено и интегрисано дјеловање.

Дефинисани стратешки циљеви су:

1. Стратешки циљ 1: унаприједити запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца из општине Станари;
2. Стратешки циљ 2: унаприједити стамбену политику за младе општине Станари;
3. Стратешки циљ 3: унаприједити могућности за учешће младих у локалним процесима од значаја;
4. Стратешки циљ 4: развијати и подстицати здраве стилове живота код младих;
5. Стратешки циљ 5: развити одговорност младих и укључити их у активности заштите животне средине;
6. Стратешки циљ 6: унаприједити услове за стварање безбједног окружења за младе;

7. Стратешки циљ 7: унаприједити услове и могућности за квалитетно провођење слободног времена младих.

За сваки од стратешких циљева, дефинисани су специфични проблем и специфични циљ(еви):

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1

Унаприједити запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца из општине Станари

Специфични проблем: млади не посједују потребна практична знања, вјештине и компетенције које су тражене на тржишту рада

Специфични циљ 1

Повећати усклађеност знања, вјештина и компетенција које се стичу у процесу цјеложивотног учења са потребама тржишта рада

Специфични проблем: предузетништво младих није адекватно развијено и није довољно препознат допринос предузетништва смањењу незапослености младих

Специфични циљ 2

Омогућити подстицајне услове за развој предузетништва младих, уз праћење карактеристика локалне заједнице, али и савремених међународних трендова

Специфични проблем: недостатак функционалног, свеобухватног, квалитетног и одрживог система каријерног вођења и савјетовања младих на општинском нивоу

Специфичан циљ 3

Развити функционалан и одржив систем каријерног вођења и савјетовања младих у сарадњи са другим актерима из заједнице

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
Специфични циљ 1: Повећати усклађеност	Спроводити редовне годишње анализе потреба локалног тржишта рада у сарадњи са локалним послодавцима и младе информисати о налазима истих
	Организовати годишњи сајам запошљавања како би се створила прилика да се млади упознају са даљим могућностима у заједници (од стране локалних послодаваца)
	Наставити са стипендирањем студија за дефицитарна занимања, према анализи актуелних потреба локалног тржишта рада
	Увести у постојећи Правилник о субвенцијама за запошљавање, којим су прописани услови и начин остваривања права на субвенције које имају

<p>знања, вјештина и компетенција које се стичу у процесу цјеложивотног учења са потребама тржишта рада</p>	<p>циљ да подстакну запошљавање нових радника, сегмент који се односи на конкретне субвенције за запошљавање младих радника</p> <p>Системски унаприједити модел програма стручне праксе унутар локалне администрације, увођењем онлајн програма за праћење учинка полазника, како би се са истима могло ступити у контакт када се укаже потреба за њиховим пословним профилем</p> <p>Развити модел подршке послодавцима и организацијама цивилног друштва (у даљем тексту: ОЦД) које спроводе и развијају механизме за спровођење других облика стицања радне праксе</p> <p>Унаприједити постојеће и креирати нове програме неформалног образовања преко којих млади стичу практична знања, вјештине и компетенције које су неопходне на тржишту рада, и стимулирати ОЦД и друге актере из заједнице који их реализују (са посебним фокусом на едукацији за израду бизнис планова и припреми пројеката за претприступне фондове ЕУ)</p> <p>Организовати периодично, у сарадњи са Заводом за запошљавање-биоро Станари обуку о методама тражења посла и израде ЦВ-ја</p> <p>Развијати свијест младих о значају неформалног образовања за даљи професионални развој, кроз информативне и промотивне кампање у заједници</p> <p>Подржати унапређивање постојећих и креирање нових програма за преквалификацију и доквалификацију према потребама локалног тржишта рада</p>
<p>Специфични циљ 2: Омогућити подстицајне услове за развој самозапошљавања и предузетништва младих, уз праћење карактеристика локалне заједнице, али и међународних свјетских трендова</p>	<p>Развити механизме за финансијску подршку младима при покретању бизниса, посебно финансирањем старт-ап (Start-up), социјалног и иновативног предузетништва, као и задругарства</p> <p>Пратећи карактеристике терена, развити модел и подржати омладинско, ђачко и студентско задругарство</p> <p>Обезбиједити поједностављење административних и правних процедура за предузетништво младих у првим годинама пословања</p> <p>Развити афирмативне мјере намијењене младим женама које желе да постану предузетнице, посебно у мање развијеним подручјима</p> <p>Пружити подршку програмима и сервисима ОЦД које подстичу стицање предузетничких знања и вјештина и финансијске писмености младих</p> <p>Обезбиједити развој предузетничке културе код младих, информисање о примјерима добре праксе младих предузетника и позитивног утицаја на друштво и заједницу</p> <p>Подржати институционализовање ученичке компаније као практичног вида учења предузетништва и охрабрити младе за коришћење датог модела</p> <p>Подржати развој интернет савјетовалишта која помажу и подстичу младе да започну свој бизнис</p> <p>Пружити подршку отварању локалног бизнис инкубатора за пружање бизнис старт-ап подршке и пружање менторске подршке кроз различите моделе међусекторске сарадње (простор, обуке, правни и економски савјети)</p> <p>Промовисати и подржавати развој и представљање сеоског туризма и пољопривредних домаћинстава на тржишту (кроз едукације за израду бизнис планова и пројеката, подршку у брендирању и промоцији)</p> <p>Развити програме обуке младих за самозапошљавање путем удруживања у умјетности и култури (уметничка израда традиционалних рукотворина, обука за декупаж и сл.)</p> <p>Креирати посебне олакшице за младе из осјетљивих група (незапослени и сиромашни млади, самохрани родитељи, особе са инвалидитетом итд.)</p> <p>Обезбиједити развој/унапређење програма каријерног вођења и</p>

<p>Специфичан циљ 3: Развити функционалан и одржив систем каријерног вођења и савјетовања младих у сарадњи са другим актерима из заједнице</p>	савјетовања за младе у систему средњег образовања, узимајући у обзир и потребе локалног тришта рада
	Подржати развој/унапређење програма каријерног вођења и савјетовања за незапослене младе ван система образовања, као и младе из осетљивих група
	Обезбиједити подршку за програме ОЦД и других актера из заједнице за каријерно информисање младих на локалном нивоу
	Омогућити обуке и континуирано усавршавање различитих актера из заједнице за пружање услуга каријерног вођења и савјетовања за младе

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2

Унаприједити стамбену политику за младе општине Станари

Специфични проблем: непостојање услова за осамостаљивање младих (студената, запослених и незапослених младих, младих породица) услед свеукупне економске ситуације

Специфичан циљ 1

Развити и унаприједити систем мјера за осамостаљивање и становање младих

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
<p>Специфични циљ 1: Развити и унаприједити систем мјера за осамостаљивање и становање младих</p>	Наставити са развојем субвенционисаних мјера за становање младих (суфинансирање средстава за куповину стамбене јединице за младе парове; ниске пореске стопе; субвенционисани кредити; непрофитне стамбене јединице за младе)
	Развити посебне мјере подршке за осамостаљивање и становање за самохране мајке и младе ван образовног система
	Унаприједити мјере за привремено становање младих: -Наставити са стипендирањем студената у циљу олакшавања становања током школовања

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3

Унаприједити могућности за учешће младих у локалним процесима од значаја

Специфични проблем: локални стратешки оквир не подстиче и не стимулише учешће и активизам младих, јер не ствара адекватне услове за остваривање омладинског учешћа и активизма. Не постоје ефикасни механизми за интегрисање омладинских перспектива у јавне политике и учешће младих.

Специфични циљ 1

Унаприједити стратешки оквир за друштвени активизам и учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе

Специфични проблем: субјекти омладинске политике немају довољно развијене и изграђене капацитете за спровођење и праћење омладинске политике. Удружења која спроводе омладинске активности немају услове који омогућавају континуиран рад и развој програма са младима и прилагођен и развијен систем комуникације са младима.

Специфични циљ 2

Успоставити услове за изградњу капацитета и синергију у раду субјеката омладинске политике и одрживи развој, и формирање и укључивање већег броја удружења која спроводе омладинске активности

Специфични проблем: млади нису у довољној мјери информисани о значају волонтирања, нити охрабрени да учествују у истом. Изостаје подршка волонтерским акцијама.

Специфични циљ 3

Унаприједити услове за волонтирање међу младима и за младе

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
Специфични циљ 1: Унаприједити стратешки оквир за друштвени активизам и учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе	Дати препоруку свим институционалним актерима да у развој својих политика уврсте перспективе младих и представнике младих
	Развити смјернице за омладинско и родно одговорно буџетирање на свим нивоима Општине
	Подржати функционално и активно укључивање представника младих у рад и одлучивање јавних институција и организација на равноправној основи
	У структуру Савјета за стратешка, политичка и развојна питања, који разматра сва стратешка документа Општине, према јасним критеријумима увести представника младих, како би се омладинска перспектива интегрисала у све аспекте развоја Општине
	Развијати механизме комуникације и координације између младих и доносилаца одлука пратећи међународни модел структурираног дијалога
	Редовно пратити и извјештавати о праћењу реализације активности из акционог плана за младе општине Станари
Специфични циљ 2: Успоставити услове за изградњу капацитета и синергију у раду субјеката	Утврдити све субјекте омладинске политике који учествују у спровођењу исте, њихове улоге и одговорности у процесу спровођења
	Развити програме обуке субјеката омладинске политике за развој, реализацију и праћење спровођења омладинске политике општине Станари
	Подржати развој капацитета младих да као изабрани представници младих, учествују у процесима развоја политика и доношењу одлука, на свим нивоима, од локалног до међународног
	Утврдити услуге доступне младима на локалном нивоу које пружају институције и организације (каталог услуга), и обезбиједити подршку за развој, стандардизовање и одрживо финансирање постојећих и стварање нових услуга, уз обезбеђену координацију и синергију
	Услијед недостатка услова за рад, омогућити коришћење јавних

омладинске политике, уз формирање и укључивање већег броја удружења која спроводе омладинске активности	простора удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе
	Системски уредити информисање младих кроз развој локалног омладинског инфо центра за те сврхе (у првој фази, може бити и у форми интерактивне дигиталне платформе, по форми и садржају разумљиве и приступачне за младе, како се не би ослањали искључиво на општинску интернет страницу)
	Подржати програме за унапријеђење знања и вјештина омладинских активиста за ефективан допринос друштву кроз формирање нових удружења младих и за младе, која би се даље регистровала у све релевантне омладинске базе, од републичког до европског нивоа
	Омогућити континуирано финансирање програма удружења која спроводе омладинске активности који доприносе развоју друштва и омогућавају активно учешће младих, према јасно дефинисаним критеријумима, кроз годишње програме подршке за удружења из омладинског поља
	Подржати активно укључивање младих из осетљивих група у рад удружења која спроводе омладинске активности и развој њихових компетенција
	Подржати програме политичке едукације и мотивисања младих жена и мушкараца за учешће у политичком животу и изборним процесима
	Подржати активности размјене искустава, преноса знања и вршњачке едукације у оквиру и између удружења која спроводе омладинске активности, као и даљег преноса знања различитим категоријама младих
	Подржати развој и реализацију пројеката међународне сарадње; учешће у међународним скуповима, процесима и тијелима, укључујући и механизам суфинансирања учешћа, када је исто оправдано потребама саме заједнице
	Подржати информативне активности за младе, наставнике и стручне сараднике и савјете родитеља о сврси мобилности и доступним програмима мобилности за младе, кроз минимум једну инфо сесију на годишњем нивоу
	Развити механизам асистенције младима у административним процедурама на локалном нивоу за националне и међународне програме мобилности
	Развити смјернице за иновативне начине укључивања младих и мотивисање за активно учешће, које укључује родну перспективу и подстицајне мјере за осјетљиве групе младих
	Подржати развој нових начина комуникације и канала комуникације удружења која спроводе омладинске активности са младима, са циљем допирања до што већег броја младих људи, кроз обуке за израде сајтова и профила на социјалним мрежама, медијску писмености и коришћење дигиталних алата и сл.
	Подржати оснивање онлајн радио емисије која би у тачно одређеном термину емитовала садржај и информације од значаја за младе
	Подстицати и промовисати родно осетљив језик у информисању младих
	Омогућити подршку развоју медијских садржаја за младе усмјерених на представљање младих у позитивном контексту, позитивне примјере и достигнућа младих, као и пласирању истих кроз доступне канале комуникације
Подстицати активности обуке новинара за извјештавање о младима, праћење младих и њихових потреба и прилагођавање тема медијског садржаја интересовањима младих	
Подржати волонтерске активности удружења која спроводе омладинске активности и неформалних омладинских група	

<p>Специфичан циљ 3: Унаприједити услове за волонтирање међу младима и за младе</p>	Подстицати образовне, културне и спортске установе да препознају, подрже и вреднују волонтирање младих
	Успоставити сарадњу са бизнис заједницом у области волонтирања (корпоративно волонтирање)
	Подстицати међугенерациску сарадњу и укључивање младих из осетљивих група кроз волонтерске програме, пројекте и иницијативе
	Развијати програме волонтирања у ванредним ситуацијама у сарадњи са општинским Црвеним крстом
	Укључити програме волонтирања у локалне планове развоја, као и у планове рјешавања ванредних ситуација
	Подржати и промовисати програме који промовишу волонтирање као друштвено корисну активност, како међу младима тако и у широј заједници; промовисати концепт и значај волонтерске књижице
	Подржати успостављање, развој и рад локалног волонтерског сервиса и волонтерских сервиса у оквиру субјеката омладинске политике, са увођењем евиденције о издатим волонтерским књижицама као првим кораком у склопу истог
Редовно информисати субјекте омладинске политике како би разумели правне обавезе и унаприједили заштиту волонтера и корисника волонтирања	

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4

Развијати и подстицати здраве стилове живота код младих

Специфичан проблем: примјетан је тренд повећавања ризичног понашања и погоршања здравља младих. Млади немају доступне адекватне програме и услуге превенције.

Специфичан циљ 1

Креирати нове, унаприједити постојеће и учинити доступним већем броју младих програме промоције здравља и превенције ризичног понашања код младих

Специфичан проблем: недовољна физичка активност младих, као фактор у настајању многих обољења. Недостатак квалитетних омладинских иницијатива за унапређење здравих стилова живота.

Специфичан циљ 2

Унаприједити услове за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца из општине Станари

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
	При Дому здравља Станари, успоставити/унаприједити савјетовалиште за младе који ће укључити у једнакој мјери младе жене и мушкарце
	Увести онлајн савјетовалиште са доступним услугама доктора, правника и психолога који би са младима анонимно комуницирали на тему

<p>Специфични циљ 1: Креирати нове, унаприједити постојеће и учинити доступним већем броју младих програме промоције здравља и превенције ризичног понашања код младих</p>	<p>здравствених изазова са којима се суочавају (ментално здравље, малољетничке трудноће, злоупотреба психоактивних супстанци и сл.)</p> <p>Континуирано радити на изради и промоцији програма за превенцију здравља, као и програма пријевенције од ризичног понашања младих</p> <p>Развијати и подржати програме вршњачке едукације младих за превенцију болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија (са посебним фокусом на зависности од интернета као болести модерног доба)</p> <p>Развијати и подржати програме едукације родитеља и наставника за превенцију и препознавање болести зависности од психоактивних супстанци, игара на срећу и нових медија код младих (са посебним фокусом на зависности од интернета као болести модерног доба)</p> <p>Развијати и подржати програме чији је основни циљ унапређење репродуктивног здравља младих и планирања породице</p> <p>Развијати и подржати програме едукације младих, родитеља и наставника за унапређење менталног и општег здравља младих</p> <p>Формирати савјетовалиште за ментално здравље и услуге психолошке подршке и помоћи ван здравствених установа – психолошки кутак за младе, са посебним фокусом на посљедицама изазваним КОВИД-19 пандемијом (анксиозност, суочавање са неизвјесношћу, страхови од будућности)</p> <p>Развијати и промовисати програме правилне исхране и превенције гојазности код младих жена и мушкараца – увести концепт редовних консултација са нутриционистом (минимум 3 пута годишње, кроз општинске активности или пружање подршке удружењима који се баве овом специфичном темом)</p>
<p>Специфичан циљ 2: Унаприједити услове за развој здравих стилова живота младих жена и мушкараца из општине Станари</p>	<p>Подржати и развити програме спортских секција и других ваннаставних активности усмјерених на развој здравља кроз животне вјештине, са посебним освртом на младе жене, кроз увођење бесплатних/субвенционисаних часова јога, пилатеса, фитнеса, рекреације у природи и сл.</p> <p>Унаприједити и развити систем школских такмичења и увођење разноврсности спортских дисциплина и стимулацију укључивања свих младих, са посебним освртом на дјевојчице/дјевојке (како у оквиру наставних, тако и у оквиру ваннаставних активности, попут општинских Игара без границе у природи)</p> <p>Подржати изградњу, санацију и адаптацију јавних простора и стављање у функцију квалитетног провођења слободног времена младих кроз стварање услова за додатне спортске активности</p> <p>Испитати могућност и доступне моделе из окружења за субвенционисање чланарина за дјецу и младе у спортским удружењима на буџету Општине, за почетак за породице са више дјеце/младих који се баве спортом</p> <p>Подићи капацитете спортских радника кроз неформалну едукацију за коришћење спорта као канала за преношење важних друштвених порука и промоцију позитивних вриједности (превенција болести, заштита и промоција људских права, социјална кохезија, здрави стилови живота, итд.), уз укључивање у доступне регионалне и међународне иницијативе</p> <p>Увођење додатних стимулација за подстицање и промоцију спорта међу младим женама и особама са инвалидитетом</p> <p>Промовисати улогу и значај спорта за благостање заједнице кроз редовне информативне кампање и обиљежавање међународних датума од значаја (попут Међународног дана школског спорта, Европске недеље спорта, УЕФА Недеље базичног фудбала и сл.)</p> <p>Редовно организовати уличне активности већег формата у циљу популаризације аматерског, рекреативног и школског спорта међу</p>

дјецом и младима

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 5

Развити одговорност младих и укључити их у активности заштите животне средине

Специфични проблем: млади немају довољно знања о животној средини, нити развијену свијест о значају животне средине и одрживог развоја.

Специфични циљ 1

Развити одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине и повећати број активности усмјерених ка заштити животне средине

Специфични проблем: млади су недовољно укључени у активности и доношење одлука у области животне средине.

Специфични циљ 2

Повећати учешће младих у заштити животне средине и одрживог развоја

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
Специфични циљ 1: Развити одговорност младих жена и мушкараца према очувању животне средине и повећати број активности усмјерених ка заштити животне средине	Развијати и подржати обуке за вршњачке едукаторе за рад са младима на унапређењу животне средине, одрживом развоју и климатским промјенама
	Развити програме обуке младих, родитеља и наставника за унапређење животне средине, одрживи развој и климатске промјене
	Подстаћи развој обука за младе за отклањање и превазилажење ризика по здравље у случају ванредних ситуација и еколошких катастрофа у сарадњи са општинским Црвеним крстом
	Континуирано радити на информисању младих, родитеља и наставника за заштиту и унапређење животне средине, одрживи развој и климатске промјене у циљу подизања свијести о значају ових тема (између осталог, и кроз синхронизоване еколошке акције на територији општине поводом међународних дана посвећених животној средини)
	Подстицати нискобуџетне еколошке акције у синергији различитих субјеката на територији Општине (садња, чишћење, итд.) и у циљу омасовљавања истих увести концепт Еко изазова са адекватним наградама за најбоље осмишљене и реализоване акције
	Подстицати активности еколошке секције ОШ "Десанка Максимовић", те радити на њиховом повезивању са младима из сусједних општина у циљу заједничког дјеловања, као и повезивању са Шумама Српске зарад потенцијалних заједничких акција већег обима
	Унаприједити доступност информација о стању животне средине младима у сарадњи са свим субјектима омладинске политике (СОП)
	Подржати успостављање сарадње, као и укључивање младих у рад Комисије за заштиту околине, културног и природног наслеђа и израду локалних еколошких акционих планова
	Подржати укључивање младих у консултативне процесе у области

<p>Специфични циљ 2: Повећати учешће младих у заштити животне средине и одрживог развоја</p>	заштите животне средине и развој смјерница за праћење процјене утицаја на животну средину
	Обезбједити мултисекторску подршку програмима заштите животне средине и одрживог развоја које реализују СОП
	Подржати оснивање локалног фонда за животну средину који би издвајао дио средстава за активности младих на заштити и унапређењу животне средине (имати у виду и портофолио локалних привредника, те са њима разговарати о доприносу)
	Подржати координацију активности привредног сектора у правцу издвајања средстава за омладинске програме у области заштите животне средине
	Подржати субвенционисање омладинских предузетничких идеја са компонентом заштите животне средине кроз промоцију обновљивих извора енергије, екотуризма и других облика зелене економије
	Подржати активности заштите животне средине које реализују СОП и укључивање младих у реализацију програма заштите животне средине и одрживог развоја које спроводе међународне организације
	Увести минимум једну инфо сесију годишње за представљање доступних регионалних и међународних програма подршке активностима у области екологије и одрживог развоја, имајући у виду да је концепт “зелене Европе” један од приоритета ЕУ програма до 2027. Године

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 6

Унаприједити услове за стварање безбједног окружења за младе

Специфични проблем: недостатак адекватних програма за информисање младих о безбједносним ризицима и пријетњама којима су изложени

Специфичан циљ 1

Успоставити свеобухватан и континуиран систем информисања и образовања младих о безбједносним изазовима, ризицима и пријетњама, као и безбједном понашању у заједници

Специфични проблем: Присутност вршњачког насиља, насиља према осјетљивим категоријама становништва, насиља у партнерским односима, непоштовање људских и мањинских права и (зло)употреба оружја.

Специфични циљ 2

Креирати специфичне програме и унаприједити и интензивирати рад и дијалог са младима на теме поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и његовања ненасилних начина комуникације

Специфичан проблем: Недовољна упознатост са облицима и размјерама опасности у онлајн заједници и трајна изложеност истима

Специфични циљ 3

Унаприједити ниво информисаности младих о негативним појавама у онлајн простору и начинима заштите од истих

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
<p>Специфични циљ 1: Успоставити свеобухватан и континуиран систем информисања и образовања младих о безбједносним изазовима, ризицима и пријетњама, као и безбједном понашању у заједници</p>	Подржати истраживања и стручне анализе о безбједносним изазовима, ризицима и пријетњама којима су млади изложени на локалном нивоу
	Унаприједити наставне и ваннаставне активности садржајима који омогућавају младима да стекну нова знања, вјештине и способности из области безбједности
	Редовно реализовати информативне кампање уз коришћење канала комуникације пријемчивих младима зарад указивања на опасности и пријетње у непосредном окружењу, као и начине реаговања на исте
	Унаприједити постојеће и развити нове програме и активности који обухватају безбједносне ризике којима су млади изложени у саобраћају (са фокусом на кампањама за превенцију брзе/неприлагођене возње и/или возње под дејством алкохола)
	Развити и подржати активности за превенцију и сузбијање родно заснованог, сексуалног и партнерског насиља над младим женама
	Унаприједити информисање младих о потенцијалним опасностима ношења и злоупотребе оружја и оруђа и експлозивних направа
<p>Специфични циљ 2: Креирати специфичне програме и унаприједити и интензивирати рад и дијалог са младима на теме поштовања људских и мањинских права, родне равноправности, прихватања различитости, толеранције и његовања ненасилних начина комуникације</p>	Подржати и спроводити истраживања, активности и програме који обухватају најчешће стереотипе и приједрасуде у друштву и проналазе начине како да их млади пријевладају/потисну
	Развијати и подржати програме вршњачке едукације и интеркултуралног учења који промовишу толеранцију, разумијевање и антидискриминацију
	Сензибилисати и едуковати наставнике, спортске и омладинске раднике како да реагују у случајевима вршњачког насиља (упознавање са процедурама поступања)
	Подржати програме развоја вјештина ненасилног рјешавања конфликта међу младима
	Развити нове и унаприједити постојеће програме подршке младима који су били жртве насиља, нарочито жртве родно заснованог насиља
	Успоставити ефикасније механизме за психо-социјалну подршку жртвама насиља (уз њихово укључивање у културне, спортске, образовне активности у заједници)
<p>Специфични циљ 3: Унаприједити ниво информисаности младих о негативним појавама у онлајн простору и начинима заштите од истих</p>	Развијати програме који оспособљавају младе да препознају и адекватно реагују на дигитално насиље, тј. насиље које настаје примјеном информационе технологије
	Редовно информисати младе о негативним странама претјеране употребе доступних информационих технологија и опасностима повезаним за исте
	Организовати синхронизоване активности поводом Међународног дана безбједног интернета како би се скренула пажња заједнице на размјере овог изазова
	Подржати оснивање и опремање јавног простора на локалном нивоу у којем млади могу бесплатно да користе нове технологије и интернет, уз пратеће обуке за развој информационе писмености, тј. вјештина младих за тражење и коришћење информација, посебно за младе из осјетљивих група (значајно и са аспекта изложености пријетњама са интернета)

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 7

Унаприједити услове и могућности за квалитетно провођење слободног времена младих

Специфичан проблем: недостатак адекватног садржаја и услуга за младе различитог формата за квалитетно провођење слободног времена

Специфични циљ 1

Унаприједити инфраструктуру за младе и подизати капацитете потенцијалних пружалаца услуга за рад са младима

Специфичан проблем: финансијски и логистички изазови са којима се суочавају млади, а посебно млади из руралних дијелова општине Станари, за учешће у постојећим садржајима

Специфични циљ 2

Створити предуслове за укључивање већег броја младих у доступне садржаје и услуге за младе креиране у циљу њиховог квалитетнијег провођења слободног времена

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	МЈЕРА
Специфични циљ 1: Унаприједити инфраструктуру за младе и подизати капацитете потенцијалних пружалаца услуга за рад са младима	У консултацији са општинским урбанистом, испитати просторне прилике за увођење додатних садржаја за рекреацију младих – стазе за пејшачење, трчање и возњу бицикла, теретане на отвореном
	Подржати развој/рад креативних и културних секција за младе у образовним установама
	Повезати постојеће драмске секције младих и ставити им на располагање јавни простор као иницијални корак у формирању сцене за младе општине Станари
	Обезбједити подршку за развој онлајн провајдера културне партиципације младих - платформе за емитовање адекватних културних садржаја за младе
	Обезбједити подршку институцијама културе за рад на укључивању младих у стварање садржаја и коришћење културних садржаја
	Додатно унаприједити и промовисати концепт манифестације “Вече фолклора и изворне музике”, те утицати на квалитет садржаја успостављањем сарадње са релевантим културно-умјетничким структурама из региона и шире
	Системски обнављати и допуњавати библиотечки фонд Народне библиотеке Станари, кроз годишње консултације са младима о њиховим потребама и интересовањима, и уз финансијску и/или логистичку подршку локалне администрације
	Подржати програме обуке запослених у институцијама културе о савременим начинима и механизмима представљања културних садржаја на начин прилагођен и близак младима
Подржати додатне програме обуке за наставнике и стручне сараднике за креативан рад и увођење нових технологија у рад са младима, како у	

	наставном, тако и у ваннаставном процесу
	Стимулисати наставнике и стручни кадар за додатни рад са дјецом и младима на унапређењу садржаја за квалитетно провођење слободног времена (школски хор, читалачки/дебатни клуб, курс креативног писања, драмска секција)
	Увести редовне координационе састанке представника образовних и културних установа са територије Општине у циљу припреме плана потенцијалних заједничких активности (на тај начин обезбјеђујући разноликост и већи број доступних садржаја за младе)
	Већ постојеће активности које школа реализује учинити доступним за огранке школе и представити широј заједници у сарадњи са Савјетом ученика ОШ “Десанка Максимовић”
<p>Специфични циљ 2: Створити предуслове за укључивање већег броја младих у доступне садржаје и услуге за младе креиране у циљу њиховог квалитетнијег провођења слободног вријеме</p>	Радити на увођењу бенефицираних цијена за коришћење доступних спортских садржаја за младе из осјетљивих група
	Организовати садржаје на отвореном који би били доступни већем броју младих без финансијске надокнаде (филмске пројекције и позоришне изведбе на отвореном, концерти неафирмисаних младих бендова из општине и сл.)
	Испитати могућност да се доступни јавни простори у оквиру сваке од мјесних заједница (како у урбаном дијелу, тако и у руралним дијеловима Општине) адаптирају и ставе у функцију мјесних центара за окупљање и реализацију активности за младе

Омладинска политика општине Станари у свој центар ставља потребе и приоритете младе особе – циљ документа је да у локалној заједници створи услове за пуни лични, професионални и друштвени развој младих људи, пружајући им тражене услуге и садржаје за останак у општини. С тим у вези, подједнако је посвећена економској и социјалној компоненти развоја, показујући да политици запошљавања, стамбеној политици и обезбјеђивању предуслова за активно учешће младих у свим процесима у заједници даје на подједнаком значају за обезбјеђивање благостања за младе. Документ је оријентисан ка стварању позитивне и стимулативне климе за подстицање запошљавања, самозапошљавања и предузетништва младих, паралелно радећи на развоју садржаја и услуга за стицање квалитетног образовања и правовремено информисање, као и за учешће младих у различитим културним, образовним, спортским и другим садржајима, од локалног до међународног нивоа.

Ипак, посебну пажњу посвећује укључивању младих у процесе доношења одлука као једној од мјера којој се треба посветити више у наредном периоду – због тога ће се цијели процес успостављања кохерентног система политике за младе управо и водити мотом „Млади за будућност Станара“. Као што је истраживање показало, млади људи спремни су да узму учешћа у даљем развоју заједнице, али су им потребни подршка и усмјерење, што се може обезбједити само синергијским дјеловањем актера из заједнице.

Омладинска политика општине Станари не идентификује као посебне приоритетне области социјалну укљученост младих (са фокусом на младима из осетљивих група), родну равноправност и информисаност младих, будући да ова три приоритета

настоји да интегрише у све друге, сматрајући их међусекторским темама које се налазе у основи свих других наведених приоритета. Циљ овако постављене омладинске политике је да се створе системски предуслови да млади у ризику од социјалне искључености буду адекватно препознати и подржани у укључивању у економске, друштвене и културне токове, те да исти принцип буде примјењен када је у питању разлика на основу пола.

Такође, омладинска политика креирана је на начин да у своје средиште стави информисаног и едукованог младог појединца, те се већина предложених мјера односи управо на информисање и едукацију младих о различитим темама од непосредног интереса за њихов лични и друштвени развој. Све ово у крајњој инстанци треба да резултира спремношћу младих да свој живот и каријеру граде у локалној заједници, те да смањи одлив младог становништва са територије општине Станари.

Јасно је да је за реализацију свега горе наведеног потребно много више од залагања локалне администрације - потребно је дјеловање свих актера од значаја, не само кроз ангажман у заједници, већ и кроз ангажман на обезбјеђивању додатне подршке за реализацију активности, те повезивању са актерима из других заједница у циљу даљег проширивања могућности за младе са локала. Ипак, имајући у виду да документ покрива петогодишњи период, битно је да представи визију развоја и обухвати све евентуалне кораке ка остварењу исте, а на годишњим акционим плановима је да утврде реалну динамику и потенцијал годишњег дјеловања у заједници.

9. ИНСТИТУЦИОНАЛНЕ И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТА

Један од циљева документа је и да укаже на институционалне и материјалне претпоставке чије је остваривање неопходно зарад дугорочног унапређења положаја младих у општини Станари. С тим у вези, издвајамо сљедеће:

1) Унапређење система унутар општинске власти за бављење питањима младих на дневном нивоу:

Општина која тежи модернизацији и отворена је за различите реформске процесе свакако препознаје улагање у младе као један од својих приоритета. Стога није довољно уредити стратешки оквир доношењем петогодишње омладинске политике са пратећим једногодишњим акционим планом за младе, већ је потребно и успоставити структуру унутар општинске власти која би се бавила праћењем спровођења истог, те координацијом низа других питања од значаја за младе.

Констатовали смо већ да је системски гледано значајна улога Комисије за омладину при Скупштини општине, као и да се питања младих налазе у реферату Одјељења за привреду и финансије, у оквиру Одсјека за привреду, пољопривреду, друштвене дјелатности и локални економски развој. Ипак, уколико би млада особа из општине Станари пожељела да ступи у контакт са неким из Општинске управе, поставља се питање да ли би тачно знала коме да обрати, те првим кораком у унапређењу система сматрамо прецизно навођење података службеника у чијем портфолију се налазе питања младих на званичној општинској страници. Успостављање квалитетне комуникације између младих и службеника за младе значајан је корак ка унапређењу информисања младих и подстицању младих за учешће у локалним процесима од значаја.

Постојање Комисије за омладину добар је предуслов за системско бављење омладинском политиком на локалном нивоу, али је, ако желимо да избјегнемо формирање новог тијела попут Савјета за младе и посљедично - непотребног усложњавања структура у мањој заједници, битно да се рад овог радног тијела операционализује и да се исто реструктурира у централно координационо тијело за бављење омладинском политиком на нивоу општине Станари. У структуру истог требало би укључити различите представнике општинске власти чији је рад од непосредног значаја за младе, различитих јавних установа и институција које се баве младима, али и саме представнике младих на основу отвореног позива са јасно дефинисаним критеријумима селекције. Проналазак адекватног правног модалитета и реорганизација овог тијела не би претјерано оптеретили буџет Општине, али би допринијели олакшаном креирању и координацији свих активности од значаја за даљи развој омладинске политике Општине.

Трећи значајан корак био би успостављање јединствене информационе платформе (било кроз допуну садржаја унутар секције "омладина" на званичној општинској интернет страници или кроз израду нове дигиталне платформе/портала за младе) која би на једном месту нудила све информације од значаја за ову категорију становништва - локалне сервисне информације, конкурсе за стипендије и пројектне приједлоге, прилике за волонтирање и мобилност, актуелне обуке, доступне понуде за радну праксу, услуге савјетовања из различитих области, информације о текућим пројектима, односно све оно што младима може бити од значаја за њихов даљи лични и професионални развој.

На дугорочном нивоу (3-5 година), интенција је да капацитети за реализацију омладинске политике општине Станари ојачају у довољној мјери да Општина уз додатно обезбеђену експертску и финансијску подршку приступи успостављању и отварању јединственог простора за младе који би, поред портала, функционисао као сервис за информисање, организовање и пружање континуиране неформалне

едукације и служио подизању капацитета, унапређењу знања и вјештина младих из општине Станари и шире – локалног омладинског информативно-едукативног центра.

Овако конципирана, активност подразумијева уређење јавног простора и ангажман координатора истог, што може бити предмет пројектног захтјева ка донаторској заједници. Треба имати у виду да би исти пружао инфраструктуру и логистику за различите обуке, тренинге и активности другог формата (образовне, културне, забавне, хуманитарне, еколошке и сл.) на локалном нивоу, али би, такође, самостално предлагао и иницирао на мјесечном и кварталном нивоу различите програме за младе, што је исказано као једна од потреба младих кроз реализовано истраживање.

2) Реорганизација буџетских издвајања тако да прате приоритетно дефинисане активности из омладинског поља на годишњем нивоу:

Као што је наведено, петогодишња омладинска политика треба да буде праћена израдом једногодишњег локалног акционог плана за младе. Исти, поред јасно дефинисаних активности, актера задужених за њихову реализацију, временских рокова за спровођење и индикатора успјеха (узмјерених ка квалитетном праћењу и евалуацији оствареног), треба да садржи и прецизан пресјек финансијских средстава потребних за реализацију зацртаног.

Стога се приликом успостављања стратешког оквира политике за младе општине Станари треба водити СМАРТ циљевима (Specific-Measurable-Achievable-Relevant-Timely, односно, специфични – мјерљиви – остварљиви – релевантни - временски дефинисани) и имати на уму да издвајања не морају нужно оптерети само буџет Општине, већ да се иста могу потраживати кроз пројекте подржане са републичког, регионалног или међународног нивоа. Циљ није оптеретити општинска средства, већ створити предуслове за увећање буџета за активности из области омладинске политике кроз коришћење других доступних извора подршке.

Ипак, адекватна пројекција буџета обухвата и активности које се налазе у непосредној надлежности Општинске управе, а симболичног су износа у односу на средства потребна за програмске активности: иницијално, у питању су средства потребна за спровођење самог процеса израде годишњег локалног акционог плана за младе, као и средства потребна за редован рад Комисије за омладину у њеном реорганизованом формату.

У наставку, посебну пажњу треба посветити буџетирању и припреми годишњег јавног конкурса за финансирање и суфинансирање програма и пројеката удружења младих/удружења за младе за спровођење циљева Омладинске политике општине

Станари за период 2022-2026. године, што подразумева и израду посебног правилника са основним елементима и пропозицијама конкурса.

Мимо већ постојећих, а уз увођење конкурса за пројекте удружења младих/удружења за младе, на средњорочном нивоу требало би размотрити и:

-Расписивање конкурса за награђивање ученика основних и средњих школа за постигнуте успјехе на признатим такмичењима у земљи и иностранству;

-Избор за „Најактивисту“ општине Станари, чиме би Општина показала да препознаје и вреднује напоре појединаца да допринесу квалитету живота локалне заједнице.

У првој фази, могло би се кренути и са мањим издвајањима која би заправо представљала јасан знак да Општина препознаје младе, истакнуте омладинске појединце и њихова удружења као значајне партнере у спровођењу омладинске политике.

Дефинисање јасних критеријума, транспарентност процеса и отвореност за консултације са младима око истих додатно би учврстили везу између младих и локалне власти и ојачали повјерење младих у доносиоце одлука.

3) Унапређење система информисања младих људи са територије општине Станари:

Када млада особа из општине Станари пожели да се активира или једноставно информише о доступним могућностима/садржајима на локалном нивоу, нема много опција за то и већина се своди на самостално истраживање, махом кроз претраживање доступног интернет садржаја. У овом тренутку чак ни званична интернет пријезентација општине Станари не садржи довољно информација од значаја за младе, што смо већ навели као један од првих корака ка системском унапређењу информисаности младих. Овом питању морамо посветити посебну пажњу када узмемо у обзир да је више од 2/3 младих кроз истраживање указало да се информише кроз дигиталне платформе/медије/социјалне мреже.

При разматрању мјера којима би се унаприједило информисање младих у општини Станари, пошли смо од сљедећих питања:

-Како општина Станари комуницира сервисне информације ка младима?

-Користи ли, у којој мјери и које тачно друштвене мреже?

-Усмјерава ли своје објаве и саопштења ка специфичним циљним групама, уједно прилагођавајући садржину и форму истих узрасној категорији којој се обраћа?

Један од примјера добре праксе из региона о чијем преузимању би се могло размишљати односи се на набавку паметног телевизора и инсталацију интернет платформе у циљу боље информисаности младих. Телевизор би, до формирања општинског омладинског инфо центра, био постављен у ОШ “Десанка Максимовић”, са циљем да се младима олакша приступ информацијама од значаја. Информисање би се односило на дјелење позитивних примјера које остварују институције, групе или појединци са локала (реализоване активности за младе и оне у којима су учествовали млади, пројекти, појединачни успјеси спортиста, умјетника, музичара, младих предузетника).

Интернет платформом би се руководило путем једног рачунара, а јасно би био утврђен протокол достављања информација од значаја, као и само пласирање истих.

Потреба за оваквим иновативним приступом информисања младих произилази из чињенице да не постоји јединствено мјесто или сајт који информисе младе о свим догађајима од интереса, а друштвене мреже се (као средство информисања) брзо смјењују у погледу популарности и форма информације није увек прилагођена.

Даље, како сем званичне општинске интернет странице не постоје локална гласила, кроз кратку анкету требало би обавити анализу који су регионални портали (географски – на нивоу добојске регије) најпраћенији међу младима, након чега би се добијена информација могла искористити за прецизно и циљано пласирање садржаја ка младима путем истих.

Увођење периодичних Инфо дана на различите теме од значаја за младе, који би се оглашавали на мјестима на којима се окупљају млади (образовне институције, спортски клубови и сл.) такође, представља један од начина да се значајне информације дистрибуирају до већег броја заинтересованих младих.

Ипак, не смије се занемарити ни утицај савремених информационих технологија на живот младе особе, те је једна од опција за унапређење система информисања и – развој андроид апликације која би пружала сервисне информације од значаја за младе на дневном нивоу, а чијим би садржајем управљала служба информисања општинске администрације.

Свјесни смо да успјех информисања зависи од обије стране, те да је битна и проактивност и иницијатива младих, због чега је значајно да све структуре које се баве младима на дневном нивоу охрабрују младе да се активирају и помогну им да спознају како то да учине.

4) Јачање омладинског сектора општине Станари кроз успостављање нових субјеката омладинске политике:

Иако на територији општине Станари постоји 13 удружења која у свом портфолију имају младе (од чега већину чине културна и спортска удружења), као и Савјет ученика ОШ “Десанка Максимовић”, омладине политичких странака, неформална група младих окупљена око Програма “Омладинска банка”, омладинска секција синдиката, мали је број омладинских удружења и удружења за младе, што процедурално ствара одређене изазове за подношење пројектних приједлога различитим фондовима.

С тим у вези, у наредном периоду треба посветити адекватну пажњу подстицању друштвеног активизма младих, упознавањем младих како са свим приједностима и значајем активног дјеловања кроз цивилни сектор, тако и са процедурама за формирање удружења грађана, не би ли се повећао број традиционалних омладинских удружења/удружења за младе која дјелују на територији општине Станари.

Будућа удружења треба да се баве широким спектром тема од интереса за младе, али и различитим категоријама младих, територијално покривајући и урбане и руралне дијелове општине Станари. Осим што је младима потребно пружити административну и правну подршку при успостављању и регистровању удружења, потребно је и упутити их на даље кораке за 1) подизање капацитета истих (попут обука за писање пројеката и управљање пројектним циклусом), 2) повезивање са сродним структурама из непосредног и ширег окружења, те 3) регистрацију у постојеће базе од значаја за даљи рад - упис у Омладински регистар Министарства породице, омладине и спорта Републике Српске, онлајн базу удружења Европске омладинске фондације Савјета Европе, регистар удружења Европске комисије и сл.

5) Подизање капацитета различитих актера за коришћење доступних регионалних и међународних могућности у циљу даљег развоја локалне омладинске политике:

Истински ко-менаџмент између локалне администрације, различитих структура које се баве младима и самих младих, коме модерне заједнице теже, указује на неопходност укључивања младих у све процесе и одлуке које их се директно тичу, али и на то да нису само носиоци власти одговорни за ефикасно спровођење локалне омладинске политике. Стога адекватан приступ овом питању подразумјева да се по обављеном мапирању свих актера од значаја дефинише улога сваког од њих у спровођењу омладинске политике и пратећег локалног акционог плана за младе.

Сваки од ових актера потенцијални је корисник међународних средстава (кроз доступне фондове, од регионалног до међународног нивоа), те је важно да се:

1. направи преглед доступних донаторских средстава усмјерених ка питањима младих по достављеном моделу, уз унијете рокове (Анекс 3 – Кратак преглед међународних фондова од интереса за младе);

2. предузме сет активности како би подигли капацитети различитих актера за коришћење ових средстава (прије свега, кроз адекватне тематске обуке за припрему пројектних приједлога и управљање пројектним циклусом према специфичним позивима намијењеним младима, у сарадњи са Агенцијом за развој општине Станари).

С тим у вези, битно је правилно искористити постојећу експертизу и искуство како Агенције за развој општине Станари, тако и других актера-учесника у различитим пројектима, јер исто може бити драгоцјено при преношењу на друге субјекте омладинске политике општине Станари (овдје прије свега указујемо на могућност да су неке установе/удружења активни корисници донаторских средстава, или да сама општина учествује у различитим међународним програмима).

Дефинисане приоритетне активности (које ће се наћи у локалном акционом плану за младе) одредиће правце дјеловања ка доступним фондовима – од међународних донатора чије се канцеларије налазе на територији Босне и Херцеговине (амбасаде, фондације, Делегација ЕУ при БиХ, Мисија ОЕБС, Канцеларија Савјета Европе у БиХ, агенције Уједињених нација) преко регионалних фондова (Регионална канцеларија за сарадњу младих, Фонд за Западни Балкан) до различитих европских структура (Европска омладинска фондација, програми Европске уније). Такође, дефинисаће да ли се претрага односи на инфраструктуру или програмско дјеловање.

Адекватно информисање и обука различитих актера повећаће могућност за коришћење додатних средстава мимо оних предвиђених буџетом Општине и стога је ово питање једно од првих којима треба посветити пажњу у наставку процеса.

С тим у вези, локалне актере треба охрабрити и да редовно прате информације о актуелним позивима, било путем интернет странице Мреже за изградњу мира, било кроз директоријум донатора израђен у склопу УСАИД пројекта Снага локалног. Овај директоријум са преко 690 наведених донатора у БиХ представља јединствен алат који ће организацијама цивилног друштва и институцијама помоћи да на једном мјесту нађу информације о различитим програмима, активностима и географском подручју које одређени донатори финансирају, роковима за пријаве, критеријумима подобности и начинима аплицирања.

10. МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Кључну улогу у координацији спровођења, праћења и евалуације омладинске политике општине Станари имаће Одјељење за привреду и финансије, које је уједно и предлагач Нацрта документа.

Ово одјељење ће (уз редовну комуникацију и интензивну сарадњу са другим структурама унутар локалне администрације) координирати и израду једногодишњих акционих планова за младе, као пратећих докумената усвојене омладинске политике.

Именовано одјељење и други носиоци дефинисаних мјера/пројеката треба да реализују и прате своје обавезе везане за спровођење, праћење и евалуацију из своје надлежности, укључујући интегрисање приоритета у своје годишње планове; разраду и спровођење одговарајућих мјера и пројеката; праћење стања квалитативних и квантитативних индикатора успјеха и извјештавање о истима.

Сви носиоци дефинисаних мјера/пројеката ће своје извештаје на полугодишњем нивоу достављати Одјељењу за привреду и финансије, а ово одјељење водиће укупну евиденцију која се односи на индикаторе успјеха омладинске политике општине Станари.

Контролна евалуација спровођења омладинске политике извршиће се по истеку двогодишњег периода (почетком 2024. године), а финална евалуација по истеку периода спровођења (2026. године). Контролна евалуација биће прилика за редефинисање постављених приоритета и циљева, док ће се финална евалуација користити као основ за нови циклус планирања у овој области.

Преглед основних активности и одговорности у спровођењу омладинске политике општине Станари:

АКТИВНОСТ	НАДЛЕЖНОСТ	РОК
Упознавање актера из заједнице са усвојеним документом, уз јачање људских капацитета и постављање правних, административних и финансијских основа за даљи развој локалне омладинске политике	Одјељење за привреду и финансије	до краја 2022. Године
Дефинисање приоритета за наредну годину и израда акционог плана (АП) за спровођење са пресеком финансијских потреба	Одјељење за привреду и финансије у сарадњи са другим одјељењима и актерима из заједнице	у последњем кварталу текуће године за сваку наредну годину (почев од АП за 2023. годину)
Укључивање стратешких мјера/пројеката чији је носилац Општинска управа у буџет за наредну годину	Одјељење за привреду и финансије у сарадњи са другим структурама из Општинске управе	до краја октобра текуће године (први нацрт)
Усклађивање планова рада са усвојеним буџетом за текућу годину	Све структуре унутар Општинске управе у чијем се плану нашала активност из области омладинске политике	до краја јануара текуће године
Израда календара за праћење реализације активности из акционог плана за младе	Одјељење за привреду и финансије Комисија за омладину	крај јануара – почетак фебруара текуће године

	надлежне структуре	
Разрада мјера/пројеката	Одјељење за привреду и финансије Комисија за омладину Агенција за развој надлежне структуре	Континуирано
Праћење екстерних извора финансирања	Одјељење за привреду и финансије Агенција за развој надлежне структуре	континуирано
Праћење реализације активности из акционог плана за младе	Одјељење за привреду и финансије Комисија за омладину надлежне структуре	Континуирано
Израда извештаја о реализованим активностима из домена сваке структуре унутар Општинске управе и свеобухватног извјештаја о реализацији акционог плана за младе	Одјељење за привреду и финансије надлежне структуре	полугодишње (до средине јула текуће године) годишње (до подношења годишњег извештаја о раду Општинске управе)

Имајући у виду да све горе наведено подразумева повећање обима активности за запослене у Одјељењу за привреду и финансије, први значајан корак би био одређивање конкретне особе у чијем портфолију би била искључиво питања младих - службеника за младе. Такође, уколико се пронађе правни модалитет за измјену састава и операционализацију рада Комисије за омладину, тој опцији би требало дати предност у односу на формирање новог тијела - Савјета за младе, као структуре задужене за окупљање и координацију свих актера од значаја у омладинском пољу. Додатно, у наставку је сет препорука које треба да резултирају унапређењем капацитета различитих актера за процесе који слиједе, а чији иницијатор би требало да буде Одјељење за привреду и финансије:

- 1) Ојачати капацитете Општинске управе за спровођење омладинске политике и сензибилисати партнере/друге актере из заједнице за питања младих и њихово учешће у бављењу истима (обуке/информативни дан, електронска дистрибуција информација, иницирање локалне кампање “Млади за будућност Станара”);
- 2) Обезбиједити да процес доношења одлука буде у складу са принципима ко-менаџмента, уз учешће и активни допринос свих заинтересованих страна (координациони механизам за редовну размјену мишљења између локалне администрације и других актера из заједнице, прије свега младих – укључивање представника младих у рад Комисије за омладину, али и опција прикључивања у статусу посматрача Савјету за стратешка, политичка и развојна питања, На кафи са../Отворена врата, јавне расправе, увођење дана у мјесецу за консултације и сл.);
- 3) Обезбиједити интегрисану омладинску политику кроз унапређење заједничког планирања свих актера из локалне администрације, као и спровођење исте кроз

заједничке пројекте, управљање размјеном информација и знања о младима (скупови усмјерени на повезивање и умрежавање различитих актера из заједнице, подстицање међусекторског приступа у процесима);

4) Развити јединствен и свеобухватан систем мониторинга и евалуације који ће обезбиједити квантитативне и квалитативне податке о спровођењу омладинске политике (јединствена дигитална база података са унапријед дефинисаним параметрима);

5) Континуирано прикупљати податке о младима кроз истраживања положаја и потреба младих (периодичне онлајн анкете и упитници у школама и другим установама/удружењима која окупљају младе; фокус групе, појединачни разговори са истакнутим омладинским активистима);

6) Континуирано радити на прилагођавању постојећих и креирању нових услуга према потребама младих (праћење тренда према подацима из истраживања);

7) Омогућити транспарентан процес доношења одлука и доступност информација од значаја за младе (спровођење свих селекционих процеса по прецизним и јавно доступним критеријумима; благовремено постављање информација од значаја за младе на интернет презентацију Општинске управе; дистрибуција информација од посебног интереса слањем ка структурама које се баве младима – школи, спортским клубовима, удружењима).

Наведене препоруке требало би да олакшају спровођење и праћење омладинске политике општине Станари, будући да у фокус стављају координацију актера (укључивање шире друштвене заједнице у процесе) и транспарентност, а на бази реално дефинисаних потреба и приоритета младих.

11. ЗАКЉУЧАК

Отвореност актуелне власти за уврштање питања младих у приоритете локалне заједнице јасан је сигнал да је ово идеалан тренутак да се креирању и спровођењу омладинске политике приступи на системски и организован начин, постављањем јасног оквира и укључивањем свих структура од значаја за положај младих.

Концепт проактивне и инклузивне заједнице подразумијева да терет одговорности није само на носиоцима општинске власти, већ и на свима онима којих се одређена политика тиче, те је очекивање да различити актери из заједнице дају свој допринос реализацији омладинске политике општине Станари, са фокусом на стварању

активних грађана и успостављању редовне и двосмјерне комуникације између младих и доносилаца одлука.

Пратећи горе наведено, омладинска политика треба да представља најсвеобухватнији сет мјера и активности, општи оквир за дјеловање и путоказ у ком правцу различити актери, почев од самих младих, могу да се активирају. Индивидуалне акције у синергији могу да изазову значајне промјене у заједници и зато документ треба користити и као извор инспирације за све акције које слиједе.

Јасно је да све потенцијалне активности захтијевају и значајна улагања, те је битно да се проналажење финансија доживи као интерес заједнице, а не искључиво као обавеза локалне администрације. Ипак, и за такве иницијативе битно је показати да заједница зна у ком правцу жели да усмјери свој даљи развој, да је исти дефинисан кроз консултације са свим актерима од значаја и преточен у званично усвојени документ. Постојање јасног стратешког оквира први је корак ка олакшавању и унапређењу комуникације са потенцијалним донаторима различитог профила, јер је показатељ да општина има свијест о корацима које треба предузети у циљу даљег развоја, те јасну визију будућности исказану кроз конкретну петогодишњу стратегију.

Посебно позитивном се показала и досадашња комуникација са младим људима из општине Станари, јер је из исте проистекло да млади генерално нису пасивни, незаинтересовани и инертни, већ да су једноставно – неинформисани (или са друге стране – „претрпани“ информацијама без развијених капацитета за адекватну селекцију релевантности истих) и неадекватно укључени у друштвене процесе од значаја, због чега је обавеза свих нас да им помогнемо да се активирају и да се њихов глас чује. Уколико се на прави начин избори са овим изазовом, Општина ће имати још један ресурс иновације и развоја покренут, и са подигнутом свјешћу о значају свог дјеловања за процесе у заједници.

На крају, млади представљају скоро петину укупне популације, њен продуктивни и покретачки дио, и сходно томе – значајну категорију становништва чије потребе треба ставити више на љествици приоритета заједнице, од локалног до међународног нивоа. Наша је интенција да својим дјеловањем, почев од усвајања документа „Омладинска политика општине Станари за период 2022-2026. године“ учинимо да општина Станари буде у будућности препозната као „општина оријентисана ка младима“ и „општина по мјери младог човјека“.

Чинећи младе заинтересованим за останак у свом родном мјесту кроз стварање додатних прилика за вођење квалитетног живота, како са економске, тако и са социјалне стране, директно ћемо утицати на стварање одрживе локалне заједнице са довољно капацитета да одговори на све изазове дефинисане за почетак и кроз

Интегрисану стратегију локалног развоја општине Станари за период од 2018. до 2027. године.

АНЕКС 1 – МОДЕЛ УПИТНИКА

УПИТНИК ПОТРЕБЕ И ПРИОРИТЕТИ МЛАДИХ ОПШТИНЕ СТАНАРИ

Упитник, иницијално израђен за потребе пројекта „Млади за будућност Станара“ који реализује Синдикално едукативни центар уз подршку Европске омладинске фондације Савјета Европе, има за циљ да утврди шта је младима из Станара стварно важно, како би се у наредном периоду радило на остваривању приоритетних потреба младих ваше општине. Стога вас молимо да при давању одговора будете прецизни и конкретни – ваше нам је мишљење важно и на бази истог ћемо дефинисати своје даље активности. Додатно, захваљујемо за издвојено вријеме за попуњавање упитника!

1. **Име и презиме** (по жељи) _____

2. **Годиште** _____

3. **И-мејл** (по жељи) _____

4. **Образовање** (заокружити)

- ✧ Основна школа
- ✧ Средња школа
- ✧ Факултет

5. **Који садржаји су најдоступнији младима у Станарима** (заокружити 1-2 одговора)

- ✧ Забавни
- ✧ Културно-умјетнички
- ✧ Спортски
- ✧ Политички

6. **Гдје и како највише проводите вријеме мимо школе/факултета** (заокружити 1-2 одговора)

- ✧ У позоришту
- ✧ У биоскопу
- ✧ У тржном центру
- ✧ У кладионици
- ✧ У клубовима/дискотекама
- ✧ Читајући књиге
- ✧ У омладинском центру
- ✧ На игралишту
- ✧ На рекреацији
- ✧ На тренингу
- ✧ Ни на један од понуђених начина (дописати) _____

7. **Да ли сте задовољни понуђеним садржајима за младе** (заокружити)

ДА НЕ

8. Да ли вам и шта недостаје од садржаја (навести у неколико ријечи)

9. Имате ли прилику за додатно образовање/стручно усавршавање (заокружити)

ДА НЕ

■ Ако је одговор НЕ, зашто:

10. Да ли због образовања морате да путујете из Станара (заокружити)

ДА НЕ

11. Да ли сте због образовања морали да се одселите/планирате да се селите из Станара (заокружити)

ДА НЕ

■ Ако је одговор ДА, зашто:

12. Сматрате ли да се глас младих чује и вреднује у Станарима (заокружити)

ДА НЕ

■ Ако је одговор НЕ, зашто:

13. Да ли сте друштвено активни (заокружити)

ДА НЕ

■ Ако је одговор НЕ, зашто:

14. Знате ли на које све начине можете да будете друштвено активни (заокружити)

ДА НЕ

■ Ако је одговор ДА, наведите примјер:

15. Да ли бисте жељели да се активирате у друштвеном животу заједнице (заокружити)

ДА НЕ

16. Према вашој процјени, шта је потребно да би појединац био друштвено активан (заокружити)

- ◇ Чланство у владајућој странци
- ◇ Жеља појединца
- ◇ Већа подршка локалне самоуправе
- ◇ Више доступних информација

17. **Како се информисете о дешавањима на локалу и шире** (заокружити)

- ✧ На друштвеним мрежама
- ✧ Кроз ТВ/радио емисије
- ✧ Од родитеља/наставника
- ✧ Разговором са вршњацима
- ✧ Не информисем се

18. **Да ли путујете по земљи** (заокружити)

ДА НЕ

■ Зашто:

19. **Колико често путујете по земљи** (заокружити)

- ✧ Не путујем
- ✧ 1-4 пута годишње
- ✧ 4 и више пута годишње

20. **Да ли путујете у иностранство** (заокружити)

ДА НЕ

■ Зашто:

21. **Колико често путујете у иностранство** (заокружити)

- ✧ Не путујем
- ✧ 1-4 пута годишње
- ✧ 4 и више пута годишње

22. **Сматрате ли да имате све што вам је потребно у Станарима** (заокружити)

ДА НЕ

23. **Да ли вам нешто недостајете** (уписати шта, ако је одговор ДА)

24. **Шта бисте промијенили да можете када се ради о младима** (уписати)

25. **Сматрате ли да ангажовање младих може да побољша њихов положај у општини** (заокружити)

ДА НЕ

26. **Да ли сте вољни да се ангажујете више, зарад бољег положаја младих у општини** (заокружити)

ДА НЕ

АНЕКС 2 – ПИТАЊА ЗА РАЗГОВОР СА ПРЕДСТАВНИЦИМА ОПШТИНСКЕ ВЛАСТИ

- постојећа издвајања за младе од стране локалне самоуправе – актуелни механизми подршке младима (има ли их и како су организовани, конкурсно или другачије)
- учешће младих у процесима доношења одлука на локалном нивоу, са фокусом на одлукама које се тичу буџета – има ли реалне локалне партиципације и у ком обиму – тренутно стање (има ли младих одборника, број младих запослен у локалној администрацији, да ли су млади дио радних група и консултација кад се раде локални акциони планови)
- уколико је има, рад Комисије за подршку талентованим студентима/додјелу стипендија (укратко: износ на годишњем нивоу, критеријуми за додјелу, колико младих добије)
- издвајања за социјално угрожене категорије младих (износ на годишњем нивоу, колико их младих добије и по ком основу)
- издвајања за омладинску инфраструктуру (има ли их уопште и за које намјене)
- субвенције за запошљавање младих – има ли их и како функционише
- издвајања кроз програме подршке домаћих и међународних организација и институција (посебно оних у чијем суфинансирању ЈЛС учествује – ако их има; указати збирно о ком се износу суфинансирања ради, а колико младих објективно збирно има користи од наведених програма)
- број регистрованих удружења грађана која се баве младима, постоји ли школски парламент, рад неформалних група младих – постоје ли као такве (колико активних организација има уопште, без обзира на приоритетне области)
- листа локалних медија са контактима.

АНЕКС 3 – КРАТАК ПРЕГЛЕД МЕЂУНАРОДНИХ ФОНДОВА ОД ИНТЕРЕСА ЗА МЛАДЕ

У наставку је табеларни приказ фондова који могу бити посебно интересантни за пријављивање од стране саме општинске администрације или других локалних структура:

ПРОГРАМ	СПЕЦИФИЧНОСТ	САЈТ ЗА ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ
Савјет Европе Европска омладинска фондација Одјељење за младе	<p>Фокус је на активностима за младе базираним на поштовању и промоцији људских права, демократије и владавине права. Конкурси Европске омладинске фондације сегментирани су у неколико категорија, од којих је једна отворена током читаве године – пилот пројекти за подршку иницијатива из локалних заједница у износу до 15,000 ЕУР.</p> <p>Одјељење за младе конкурсе расписује периодично, прије свега нудећи финансијску подршку за реализацију тренинга у области образовања за људска права, али и друге механизме подршке – обуке, публикације итд.</p>	<p>coe.int/en/web/european-youth-foundation/how-to-apply</p> <p>coe.int/youth</p>
Вишеградски фонд	Отвара се четири пута годишње и захтјева партнерство са В4 земљама (Мађарска, Чешка, Словачка, Пољска).	visegradfund.org
Програми Европске уније	Са посебним фокусом на могућностима које се нуде кроз програме: Horizon 2020 (кроз који се нуде прилике за удружења грађана, научне институције, мала и средња предузећа, заштиту животне средине), ERASMUS+ (фокусиран на образовне и научне установе, омладинске и спортске структуре), CULTURA и COSME. Ипак, треба размотрити и могућности које се нуде кроз CERV (Citizens, Equality, Rights and Values), који је наслиједио програм	https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes

	Европа за грађане и грађанке.	
Централноевропска иницијатива	Кроз двије програмске линије – Know-How exchange programme и Cooperation Activities.	cei.int
Регионална канцеларија за сарадњу младих	Усмјерена ка повезивању различитих актера са регионалног нивоа – од омладинских удружења до школа, са циљем регионалног помирења, успостављања културе дијалога и суживота, а зарад даљег напретка региона.	rycowb.org
Фонд за Западни Балкан	Фокус ставља на повезивање различитих актера из заједнице вољних да регионално дјелују, бавећи се неким питањем од значаја из области образовања, културе и/или одрживог развоја. Родна равноправност и питања младих очекиване су компоненте свих предложених пројектних активности. Конкурс се расписује једном годишње.	westernbalkansfund.org
Програм за развој Уједињених нација (УНДП)	УНДП ради у 170 земаља укључујући Босну и Херцеговину са циљем искорењивања сиромаштва и смањења неједнакости. Донатор помаже у развоју политика, вјештина лидерства, склапању партнерстава, подизању способности институција и реизградњи капацитета за постизање Циљева одрживог развоја. Рад је фокусиран на три поља: одржив развој, владавина демократије и изградња мира, опоравак како од климатских промена, тако и након природних катастрофа.	undp.org ba.undp.org
Агенција за интернационални развој САД (УСАИД)	УСАИД је фокусиран на покретање развојних резултата кроз обезбјеђивање помоћи за развој, подизањем стандарда живота, изградњом заједница и успостављањем самодовољних заједница, уједно стварајући иновативна рјешења за некада нерјешиве изазове развоја.	usaid.gov usaid.gov/bosnia

<p>Оснаживање цивилног друштва Западног Балкана за реформисану јавну управу (WeBER)</p>	<p>Програм је усмјерен ка мониторингу реформе јавне управе у региону заснованог на захтјевима Европске уније, кроз активирање цивилног друштва. Оснажује укључивање организација цивилног друштва (ОЦД) у процес надгледања реформи јавне управе, уједно ојачавајући дијалог ОЦД-јавна управа на регионалном, националном и локалном нивоу. Програм траје од 2015, а на сваке четири године се ревидира фокус дјеловања.</p>	<p>par-monitor.org</p>
<p>Шведска агенција за међународну развојну сарадњу (СИДА)</p>	<p>Мисија агенције је дио националне политике за глобални развој и тежи смањењу сиромаштва у свијету, а сарађује са ОЦД, универзитетима, јавним и приватним сектором. Дјелује и у пољу заштите животне средине кроз управљање и заштиту животних ресурса као предусловима за смањење сиромаштва и одрживи развој.</p>	<p>sida.se</p>

АНЕКС 5 – АНАЛИЗА РЕСУРСА

СЕКТОР	Институције и организације које раде са младима
Локална самоуправа	Одсјек за привреду, пољопривреду, друштвене дјелатности и локални економски развој у оквиру Одјељења за привреду и финансије
	Комисија за омладину
Социјална заштита	ЈУ „Центар за социјални рад Станари“
Просвјета	Предшколска установа ОЈ „Матко“ Станари у оквиру ЈУ ОШ „Десанка Максимовић“
	ЈУ ОШ „Десанка Максимовић“ Станари
	Подручно одјељење (ПО) Доње Брестово
	ПО Горње Брестово
	ПО Драгаловци
	ПО Тедин Хан
	ПО Осредак
	ПО Остружња Доња
	ПО Церовица
	ПО Јелањска
ПО Цвртковци	
Запошљавање	ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, биро Станари
Здравство	ЈЗУ Дом здравља Станари
Институције културе	ЈУ Центар за културу општине Станари
	Народна библиотека Станари
Остале институције	ЈУ Спортско-туристичка организација општине Станари
	Агенција за развој општине Станари
	ЈКП „Екосфера“ Станари
Цивилни сектор	Светосавска омладинска заједница Станари
	Светосавска омладинска заједница Церовица
	СНОП (Станарски омладински покрет)
	Завичајни клуб „Младост“ Брестово
	Српско културно просвјетно друштво „Лазарица“
	Културно умјетничко друштво „Церовица“, у чијем склопу је етно група „Крин“
	Клуб добојских мажореткиња, секција Станари
	Ловачко удружење „Срндаћ“
	Спортско-риболовно друштво „Шкобаљ“
	Организација Црвеног крста
	Удружење пољопривредних произвођача „Пољопривредник“
	Удружење за помоћ дјечи и омладини са потешкоћама у развоју „Анђео“

Омладинска политика општине Станари за период 2022-2026. године

	Општинска борачка организација
	Организација породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила
	Удружење ветерана РС Добој - Општински одбор Станари
	Удружење савеза бораца Народно-ослободилачког рата Станари
	Удружење пензионера општине Станари
Полиција	Полицијска станица Станари, Полицијска управа Добој – Министарство унутрашњих послова РС
Спортске организације и удружења	ФК „Рудар“ Станари
	Клуб борилачких спортова “Рудар“ Станари
	Карате клуб „Слога“ Добој, секција Станари
	Теквондо клуб „Рудар“ Станари
	Клуб малог фудбал „Рудар“ Станари
	Кошаркашки клуб „Бест“ секција Станари
	Клуб мажореткиња/секција Станари